mokslas menas literatūra

DRAUGAS

ANTROJI DALIS / 1970 METAI

SPALIO MĖNESIO 10 D. / OCTOBER 10, 1970

PART TWO NR. 238 (41)

Šiame numery

NOSTALGIJA IR POTENCIALI KŪRYBA.
JONAS AISTIS APIE KANAUNINKO JUOZO TUMO - VAIŽGANTO SAULĖLYDŽIO DRAMĄ.
DANGUOLĖS SADŪNAITĖS ĮSPŪDŽIAI.
KOVOS SU LENKAIS PRIEŠ 50 METŲ — ISTORINĖ 1920 M. KARO VEIKSMŲ APŽVALGA.
AŠTUONIOLIKTOJO ŠIMTMEČIO ITALŲ TAPYBOS PARODA CHICAGOJE.
SOLŽENICINAS AMERIKOS SCENOJE.
VINCO KRĖVĖS VARDO PREMIJA PASKIRTA K. BARĖNUI.
H. RADAUSKO MIRTIS PAMINĖTA IR OKUPUOTOJ LIETUVOJ.
KULTŪRINĖ KRONIKA.
MOTERŲ GYVENIMAS.

Nostalgija ir potenciali kūryba

Vien tik paviršutiniškai pažvelgus į mūsų išeivijos literatūrą ir spaudą, krenta į akis vienas, vis pasikartojantis motyvas, nuo kurio mes, atrodo, kad ir kiek besistengtume, negalime pabėgti ir be jo mūsų egzistencija gal net prarastų didesnę dalį savo prasmės. Tą motyvą — leitmotyvą — atrodo, galima drąsiai pavadinti *žmogumi be tėvynės*, kurio dvasioje tragiškas tėvynės netekimas tapo kartu beveik pagrindiniu, jį judinančiu ir gilias emocijas sukeliančiu veiksniu, rašant straipsnius, kuriant nostalgišką poeziją, prozą, noveles, romanus. Ir nesvarbu net, ar netekęs tėvynės žmogus būtų tradicinis kūrėjas rašytojas, ar avangarde stovįs išdidus, keistas ir iš paviršiaus gal nežinia ką galvojąs modernus rašytojas —visi jie, nešiodami širdyje tą patį praradimo įspaudą, nepajėgia ir, reikia pripažinti, nepajėgs to skausmingo įspaudo ištrinti.

Kaip įvertinti tada nuomonę, kai sakoma, kad tas ar kitas yra "nepersisvajojęs", nepersiėmęs tėvynės ilgesiu savo raštuose, todėl gal galįs objektyviau į viską žvelgti vien logišką ryšį matančiom ar pramatančiom akim? Ar gali išeivis pakeisti savo matymo prizmę ir išeiti iš savo sielvartų užburto rato? Tai klausimas, į kurį galutinis atsakymas gal būtų — *negali*. Gal vienas kitas sugeba tik geriau tą sielvartą pridengti, bet jis pats neišvengiamai plaukia (vien tuo savo būvimu užsienyje) vis ta pačia nelemta išeivijos upės vaga. Ir visa tai turi, be abejo, įtakos ir į jo kūrybą. O turi teigiamos ir neigiamos įtakos.

Kai R. Šilbajoris ("Lietuvių literatūra svetur") sako, kad novelėse mūsų rašytojams "apie gimtąją žemę besvajojant, nuplaukė upėmis tremties gyvenimo metai, nučiurleno dienos, o sielvartas širdy taip ir liko neišsakytas" — jis čia mato šio kūrybinio impulso lyg ir neigiamą pusę, todėl ieško, atranda ir iškelia kaip tik tokius, rašytojus, kurie lyg apie gimtąją žemę per daug nesvajojo, 'nepersisvajojo', o vis vien rašė ir parašė geriau. Aišku, šiose mintyse yra nemaža ir tiesos. Ir K. Keblys ten pat apie romaną panašiai šneka ir aiškina, kad, jo nuomone, neblogame A. Škėmos romane "Balta drobulė" tarp šių dienų Amerikos gyvenimo epizodų, nors ir "įsiterpia protagonisto ankstesnio gyvenimo vaizdai: vaikystės škicai, pirmoji meilė, kūrybinio darbo sunkumai bolševikmečio ir Vokietijos stovyklų aplinkoj", bet šie grįžtelėjimai atgal nėra tik šiaip sau smaguriavimas literatūriniu memuaru, o tik noras parodyti protagonisto vidinę raidą. Ir šiose mintyse yra nemaža tiesos.

Bet po viso to kyla vis dėlto klausimas. Ar iš viso, ypač procentiniai imanat, bet koks sielos grįžtelėjimas į tėvynę, net mažiausias, ar jis nebuvo dažnai tuo savotišku "spiritus movens", be kurio daug mūsų veikalų net nebūtų gimę, net neišvydę dienų šviesos? Ar nepakėlę nors kiek kad ir savo įvairiastilinių sparnų į tėvynę, ar jie nebūtų nukritę, kaip vaškiniai paukščiai, be širdies ir be jokios gyvybės?

Juk išeiviškumas gali būti ir tampa net savotišku įkvėpimu slogučiu. Tai ar ne tą patį tėvynės netekimo, dar ir šiandien gilias emocijas sukeliantį, veiksnį nerasime ir pas kitus (gal net visus) išeivijos rašytojus, kūrėjus, veikėjus? Jo gal nematyti paviršiuje, nė vienas iš jų negali visiškai pabėgti nuo to pagrindinio "savęs", nuo tos pagrindinės, ne tik mus, bet ir juos nešančios "išeivijos upės"; jie negali pakeisti jos vagos ir negirdėti to "čiurlenančio upės vandens".

Apie mūsų tradicinius rašytojus yra sakoma, kad jie užsiima "verkšlenimais". Ir tai negerai. "Praeinančiu sroviškumu" užsiima mūsų avangardistai. Ir tai, sakoma, yra negerai. Bet, plaukiant visiems ta pačia išeivijos likimine vaga, ar neatrodo, kad, nežiūrint kokiu stilium, kokiu kūrybiniu perteikimu, kokia literatūrine išdaiga beužsiiminėsim, mūsų visų "spiritus movens" ir mūsų motyvas gal vis dėlto pasiliks tas *žmogus be tėvynės*, o skirtumai, pridengimai, išsireiškimo stilių pasirinkimai liks tik paviršutine išdaiga, lyg odos spalva.

*

Tai tiek apie mus. Rūpinantis išeivijos gyvenimo tąsa — priaugančia karta, kyla klausimas: ar ta pati mūsiškė atvira žiazda dar galės ir šiai kartai būti tiek skausminga ir taip viską aprėpianti ir įkvepianti, kaip ji mums buvo? Kiek ji bus autentiška ypač naujoje ateities kūryboje? Kiek procentiniai bus prarasta tas margas mūsiškis "spiritus movens", kuris vis dėlto iškėlė naujus ir subrandino senus vardus, be kurio nemaža veikalų (gerų ir vidutiniškų) net nebūtų pakėlę sparnų?

Kaip su nauja karta? Vos vienas kitas. Tai ar ne laikas kiek kitaip pagalvoti ir ieškoti, kas trukdo jiems subręsti kūryboje? Priežasčių yra nemaža: kalba, siužetai, amerikinės problemos, technologinis amžius, televizija ir t. t. Jiems reikia naujų kelrodžių, naujų pavyzdžių, rodančių, kad ir naujose šių dienų problemose dar galima šį tą lietuviškam pasauliui sukurti.

O ir tų akivaizdžių pavyzdžių jau turime. Argi negalime džiaugtis jaunųjų mūsų poetų debiutu — jų kūrybos antologija "Tiltai ir tuneliai". O kiek dar jaunųjų mėgina savo plunksnas įvairioje mūsų spaudoje, savo žurnaluose, kaip "Ateityje" ir kitur. Nemažai jaunų veidų matome ir teatriniuose kolonijų sambūriuose. Gi Dariaus Lapinsko draminiai ir muzikiniai pastatymai Chicagoje didžia dalimi kaip tik ir remiasi šios lietuvių kolonijos įvairiems lietuviškiems menams besiangažuojančiu jaunimu. O va, spaudoje jau regime ir visai naują ir mūsuose lig šiol tikrai unikuminį užmojį — studentų ateitininkų Korp! Šatrija užsidegusi kitąmet Darbo dienos savaitgalyje Chicagoje suruošti lietuvių poezijos trijų dienų festivalį. O tai vis jaunų žmonių, neatšokusių nuo lietuviškos kultūros vagos, polėkiai. Visa širdimi linkėtina, kad toms jaunoms jėgoms nepritrūktų kvapo, kad jaunimas ištesėtų ir ilgesnių distancijų žygyje ateitin.

P. Mln.

KAN. JUOZAS TUMAS — VAIŽGANTAS

Rašytojo saulėlydžio drama

JONAS AISTIS

Paskaita, skaityta aštuntajame Lietuvių katalikų mokslo akademijos suvažiavime rugsėjo 6 d. Toronte, Kanadoje

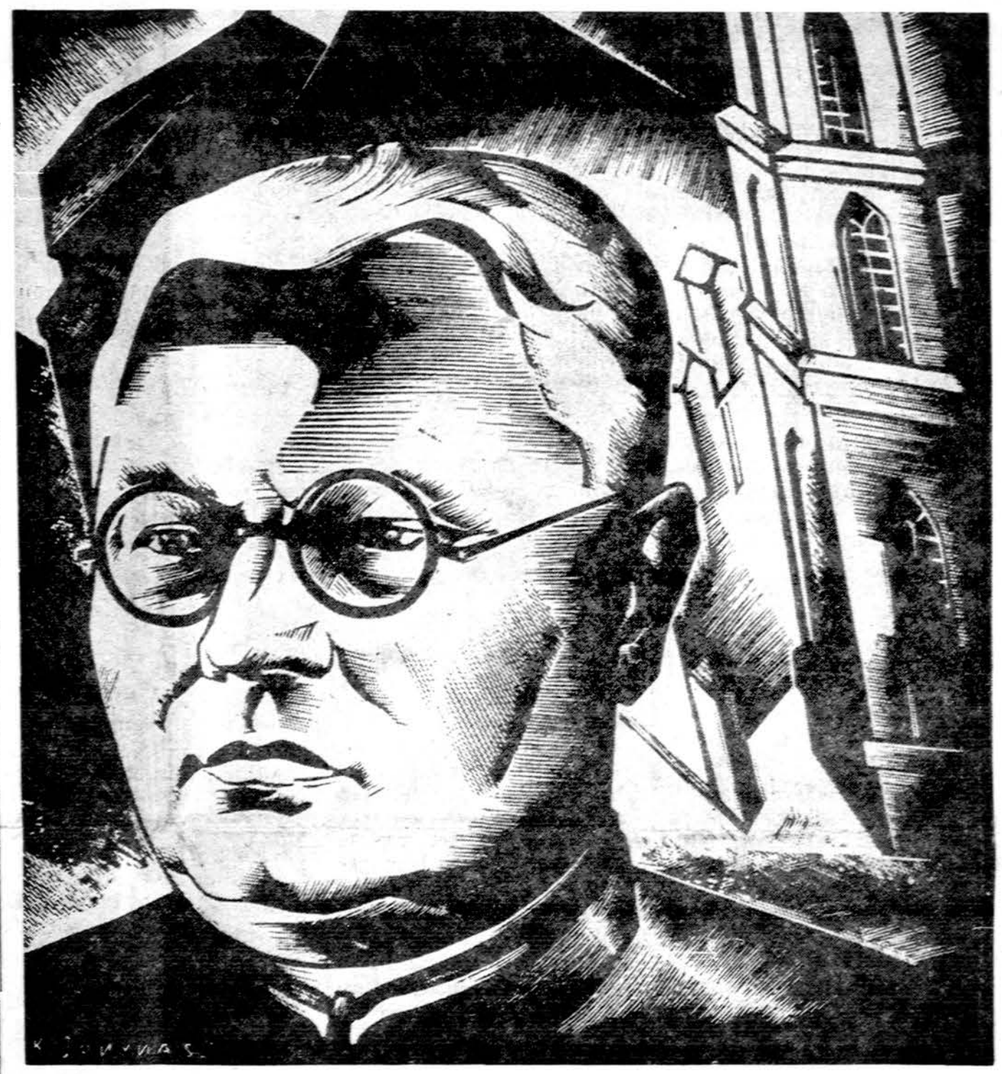

Kan. Juozas Tumas - Vaižgantas V. K. Jonyno medžio raižinys

Kanauninką Juozą Tumą-Vaižgantą pažinau asmeniškai: buvau dvejus metus jo studentas, buvau jo pirmininkautos Lietuvių rašytojų draugijos valdybos narys, buvau ilgametis jo pamokslų klausytojas... Garbinte garbinau jį nuo pirmo pamatymo. Jis man buvo pilietinės drąsos idealas. Ypatingai man imponavo jo drąsus ir tiesus žodis. Vienu žodžiu, Vaižgantą gerbiau, nėgau ir mylėjau, bet, prisipažinsiu, kad ta pagarba buvo gana paviršutiniška ta prasme, kad daug ko nebuvau skaitęs. Priežastis buvusi ta, kad Vaižgantas savo raštus pirmiausia skelbdavo periodiniuose leidiniuose, dažnai labai specialiuose, kaip, sakysime, blaivininkų kalendoriuje, arba specialiuose laikraščiuose, o tik daug vėliau skelbė knygų forma, tuo būdu jo raštai ne visada buvo lengvai prieinami, o jų tarpe, mano išmanymu, buvo patys stipriausi dalykai.

Šiame savo žodyje daugiau koncentruosiuos į tuos Vaižganto gyvenimo metus, kuriuos man pačiam daugiau ar mažiau sąmoningai teko gyventi. Tie metai ir bene bus patys kūrybingiausi Vaižganto gyvenime. Sakysime, jei Vaižgantas būtų miręs prieš savo penkiasdešimtuosius metus, tai šiandien jis būtų buvęs labai vidutinis rašytojas. Per tuos dvylika trylika metų jis sukūrė visa, kas yra vertingiausio visoje jojo kūryboje. Turint galvoje be pagalbininko tvarkytą bažnyčią ir visuomeninę veiklą, kuri savo ruožtu buvo labai plati ir šakota, stačiai sunku įsivaizduoti, kaip jis galėjo tuo pat metu paruošti tomus paskaitų ir dar rasti laiko gausiai grožinei literatūrai. Visą laiką jis ėjo tris keturias pareigas, kurių kiekviena, amerikoniškai tariant, buvo full time job. Nereikėtų pamiršti dar ir to, kad paskutinį savo gyvenimo dešimtmetį Tumas sirguliavo.

Visi mes žinome, visi rašo, kad Vaižgantas buvo labai populiarus, visų mėgiamas ir mylimas, o tačiau vargu ar kas iš jojo bendralaikių buvo taip nuolatos ir tolydžio persekiojamas ir puolamas. Lietuviuose yra vienas gana nesimpatingas, o taip pat dažnai ir žalingas būdo bruožas, tai hiperkritika. Toji hiperkritika, mano išmanymu, plaukia iš kultūrinio menkavertiškumo komplekso. Hiperkritikai turi labai gerus norus, bet labai ribotas įstangas ir nusimanymą, nes dažnai mano, kad kultūrą galima kelti smurtu ir prievarta. Kultūra, šiuo atveju literatūra, sakyčiau, auga natūraliai. Taip šį reikalą suprato ir Tumas-Vaižgantas, Visa laimė, kad Vaižgantas kritikų nepaklausė ir kūrė, nė nemanydamas kapituliuoti. Vaižgantas buvo ne tiktai didelis talentas, bet taip pat ir labai plačios kultūros žmogus, jis gerai žinojo, ko jis yra vertas, ir jam tos kritikos, ypač nešvarios ir anonimiškos, kaip vėliau pamatysime, ne tiktai buvo nemalonios, bet ir kartino paskutiniuosius jo amžiaus metus.

Paminėjau Vaižganto drąsą, bet jis buvo drąsus tiktai visuomeniniuose reikaluose ir tik tada, kai jautė ir buvo įsitikinęs, kad jis gina teisingą ir gyvą reikalą. Stichinę baimę jis jautė, galbūt, daugiau negu kiti. Pavyzdžiui, plaukdamas transatlantiniu laivu, kuriame, anot jo, galėjo tilpti visa jo Laižuvos parapija, bijojo nuskęsti. Važiuodamas Krymo kalnų keliu, bijojo nukristi bedugnėn. Užkopęs į Vezuvijų, bijojo, kad nepradėtų veikti ugniakalnis ir neužpiltų jo lava. Net važiuodamas autobusu Alpėse į Grande Chartreuse vienuolyną, bijojo, kad autobusas nenukristų nuo skardžiaus.

Vaižgantas turėjo ir silpnybių, ir net, sakyčiau, šiek tiek ir tuštybės. Jis labai vertino savo gautuosius ordinus ir mėgo su jais rodytis. Docento laipsniu džiaugėsi ir didžiavosi. Bet šiaip buvo kuklus, nuoširdus ir atviras, net nusigėrusiam valkatai prieinamas. Su pirmamečiu studentu visu rimtumu svarstąs politinius reikalus. Didelis labdarys ir pastovus daugelio įstaigų šelpėjas. Bet honorarus už savo raštus lupte išlupdavo net iš vos besilaikančių redakcijų. Vadovavosi dėsniu: ar mano, panie, darbas ne darbas, ar mano sugaištas laikas ne laikas? Poroje vietų jis pats tai užsimena. Rašytojų anketoje rašo: "Bet nuo honoraro, kas tesi mokėti, neatsisakau, kai jau esti išspausdinta; man daug yra skylių, kurioms užkimšti mano emeritūros nepakanka, o einamoji sąskaita vis laikosi arti nulio su aiškia tendencija vėl nupulti žemiau, kaip ir per pirmuosius viešojo darbo 25 metus." Lindei Dobilui rašo: "O nuo anketos tu neatsisakyk. Priplūsk, ką nori, bet netylėk. Tyla — kapas; kol gyvi, kalbėkimės. Tylos niekas neįvertins. O paburnosi, reakciją iššauksi. Už Strazdą ačiū; jau įdaviau L. Aidui, F. Kiršai. Honorarą gausi — išlupsiu!"

Svetur Vaižganto populiarumas ir aktualumas išblėso. Šimtmečio proga laisvame pasaulyje tepasirodė tiktai Jono Griniaus studija: Dėmės šviesioje Vaižganto kūryboje. Okupuotoje Lietuvoje jis buvo labai plačiai paminėtas. Ten jis niekada nebuvo užmirštas. Ypatingai tektų pabrėžti du darbai: Vandos Zaborskaitės įvadas į 1957 metų Vaižganto rinktinių raštų dvitomį ir Aldonos Vaitiekūnienės disertacija 1964 metais. Abu darbu yra Vaižgantui palankiu, nors juose kiekvieną teiginį seka įspėjimas prasidedąs jungtimis "nors", "bet". Šimtmetiniais metais pasipylė visa eilė proginių straipsnių, ir ypač atsiminimų, tai yra, labiau ir mažiau žinomų anekdotų atpasakojimų, kurie nedaug ką naujo atneša vaižgantianai.

Pats būdingiausias tarybinis rašinys apie Vaižgantą yra docento Jono Zinkaus straipsnis "Vaižgantas — kunigas ir Vaižgantas —žmogus", tilpęs žurnale "Komunistas" (1969, nr. 9). Straipsnis yra būdingas tuo, kad išreiškia partijos pažiūrą į Vaižganto asmenį ir jo kūrybą. Nereikia nei priminti, kad partijos pažiūra yra privaloma visiems. Aišku, tai gana piktybiniai iškreiptas Vaižganto veidas. Zinkus savo straipsnyje vadovaujasi Kapsuko dviem atvejais pareikštais skirtingais posakiais: vieną kartą Kapsukas Vaižgantą vadina "lietuvių buržuazijos nuotaikų barometru", o antrą — "Lietuvos visuomenės ūpo barometru". Dėl to Zinkus tvirtina: "Kaip ir Maironis, Vaižgantas buvo kunigas ir lietuvių buržuazijos ideologas, todėl jam buvo giliai įaugę į kraują kai kurie savosios klasės ir savojo luomo prietarai. Tuo pat metu jo lūpomis neretai kalbėdavo darbo žmogus, kūrėjas, maištingas ir nepaprastai jautrus gyvojo gyvenimo grožiui

(Nukelta į 2 psl.)

KAN. JUOZAS TUMAS — VAIŽGANTAS

(Atkelta iš 1 psl.)

ir tauriesiems žmonijos idealams menininkas."

Zinkus daro tokias išvadas: "Savąsias išlygas dėl J. Tumo, aišku, būtinai turime pareikšti ir mes — tarybiniai žmonės. Pritardami Vaižgantui ten, kur jo visuomeniškumas ir jo patriotizmas sutapo su lietuvių liaudies ir visų darbo žmonių reikalais. mes ryžtingai atmetame jo nacionalistinius ir klerikalinius prietarus, jo mėginimą sutapatinti visuomenės labą su lietuviškosios buržuazijos ar net reakcingiausiųjų jos sluoksnių labu."

Iš viso, Zinkus daugiur daro gana drąsių, nežinia kuo paremtų pareiškimų. Sakysime, jis tvirtina: "Paskutiniaisiais gyvenimo metais rašytojas nutolo nuo klerikalų ir beveik visiškai nukunigėjo". Ir baigia jis tą savo rašinį šiais žodžiais: "Vaižgantas mirė 1933.IV.29 d. buržuazinės santvarkos saulėlydyje... Po dviejų dienų visa darbo Lietuva šventė pavasarinę gegužės pirmosios šventę, o po septynerių metų atėjo socialistinis Lietuvos išsivadavimas. Vaižgantas jo nesulaukė, bet mes neabejojame, kad jis, kaip ir V. Mykolaitis-Putinas, būtų galiausiai nusikratęs savo iliuzijų ir būtų stojęs į aktyvių naujo gyvenimo statytojų gretas". Nemanyčiau, kad prie to reikėtų pridėti kokius nors komentarus.

Neteisybė, Vaižgantas buvo vienalytis, kaip graikų tragedijos herojus, ir nuo seminarijos dienų iki pat mirties nenukrypo nuo pasirinktojo kelio "tarnauti savo tautai". Neteisybė. Tumas-Vaižgantas iki mirties buvo ištikimas tautai ir Bažnyčiai. Jis politinių pažiūrų nekeitė, jis nekrikščioniškos ir nekatalikiškos Lietuvos neįsivaizdavo ir nebūtų priėmęs. Keitė jie ne politines gaires, o metodus. Tiesa, jis nepritarė dvasiškių politikavimui ir nusipolitikavimui. Lygia dalia jis nepritarė šūkiui vade ex sacristia. Jo dvasiškio idealo paveikslas yra aptartas 1925 metais pasirodžiusioje knygelėje, pavadintoje "Jaunam veikėjui". Mano išmanymu, ta knygelė seniai turėjo būti įvesta į lietuviškas seminarijas privalomiems klierikų skaitymams. Štai kaip Vaižgantas toje knygelėje aptaria savo paties vėlimąsi į politiką: "Aš pats senai jaučiu ir žodžiais skelbiu, tuo pačiu žygiu gramzdinamas į tą prakeiktą politiką, vieton eiti apaštalauti meilės, teisybės, gailestingumo. Jaučiame kitą dėsnį visoje atmosferoje, ne tik savo kauluose, ir ne tai darome, ką mums ąžinė liepia. Ir, ai mums, amžinuosius dalykus pakeitus — laikinaisiais" (104-5 p.). Toje knygelėje kanauninkas Tumas dėsto, koks turėtų būti kunigas ir kaip turėtų būti tvarkoma sacristia. Čia, žinoma, ne mano sritis, tai aš ją taip ir paliksiu. Man tiktai rūpėjo pabrėžti, kad Tumas rūpinosi Bažnyčia ir jai buvo ištikimas.

Vaižgantas nūnai yra pirmoje eilėje rašytojas. Literatūroje glūdi visi jo nuopelnai ir visa jo garbė. Vaižganto beletristika nuo pat pradžios susilaukė nepalankių atsiliepimų. Kaip žinome, Vaižgantas savo "Pragiedrulius" kerpė iš atskirų vaizdų, juos tik sudaigstęs, o ne susiuvęs. Antras jo raštų trūkumas yra, sakyčiau, netendencija, bet labai aiškus veikalų tikslas. To kyšančio tikslo, manding, nejaučiame tiktai dviejuose veikaluose: "Dėdėse ir dėdienėse" ir "Nebylyje". Yra ir daugiau trūkumų, kurie tokio masto kūrėjui neatleistini. Imkime du trumpu pavyzdžiu.

Ne tiktai Vaižganto, bet bene stipriausiai dramatiškas visoje lietuvių literatūroje veikalas "Nebylys" baigiasi sekančia scena: "Tad, nieko nelaukdamas, pats kaptelėjo gelžį. Kazys nesuskubo nė išsitiesti, kaip Jonas iš viso jauno vyriško vieko pylė jam ta gelžim per pakaušį. Pakako. Ištiško kraujai ir smegenys." Panašiai baigiasi ir trumpas vaizdelis (tik šešių puslapių) Kaip Tylutis užmušė žmogų: "Ne, tokio pažeminimo Tadas dar nebuvo prityręs! Kiaulmigio žodžius girtoje buityje prisiėmė sau, ne degtinei, nesumaišytinai su kitos rūšies. Tad pagriebė nuo stalo dar neatkištą butelį už gurklio ir iš viso milžiniško vieko šėrė Kiaulmigiui per nuomuonį. Ištiško stiklai, ištiško saldžioji, bet drauge ištiško kraujai ir smegenys iš galvos: Kiaulmigis kaip pašautas pargriuvo." Ir kas sakyčiau tokio masto rašytojui nedovanotina, kad tuo du kūriniu pasirodė tais pačiais metais: "Nebylys" ėjo 1930 m. vasarą "Lietuvos Aido" atkarpoje, o "Kaip Tylutis užmušė žmogų" tilpęs 1931 metų blaivininkų kalendoriuje, gi kalendoriai, kaip žinome, pasirodo gerokai prieš naujuosius metus.

Panašaus žiaurumo scenų apstu Vaižganto kūryboje. Tas jo kūrybos bruožas ir bus paskatinęs Joną Grinių parašyti studijėlę "Dėmės šviesioje Vaižganto kūryboje". Man tame rašte daugiausia kliuvo įvadas "dėmės". Aišku, galima pažvelgti į Vaižganto kūrybą iš etinės pusės, bet argi tai gali būti dėmės Vaižganto kūrybai? Ar ne geriau būtų buvę paieškoti pačių giliausių priežasčių, kodėl būtent Vaižgantas panašių scenų nevengė? Viena reikia pastebėti, kad tos scenos yra labai lakoniškos, iš to tektų daryti išvadą, kad Vaižgantas jomis nesiskonėjo. Vadinasi, priežastys turėtų glūdėti ne pačiame autoriuje, bet už jo. Dar viena smulkmena, tos scenos yra spontaniškos, ne ilgo brendimo išdavos. Be to, jose įvelti visuomet paprasti sodžiaus žmonės. Sodietis yra gamtos vaikas. Jis dažnai vaizduojamas idiliškai nesudėtingas ir švelnus. Taip jis yra toks iki tol, kol jo neužvaldo aistros. O aistrų pagautas gamtos vaikas yra kaip paukštis akla, kieta, negailestinga ir žiauri gamta. Idiliškame sodžiuje paprastų ir nesudėtingų žmonių buityje pasitaiko šiurpių tragedijų, kurios savo nuoga realybe pralenkia genijų kūrinius. Vaižgantas atvejų atvejais primygtinai yra tvirtinęs, kad jis savo istorijas - vaizdus yra iš realaus gyvenimo paėmęs, ir mes neturime duomenų įrodyti, kad tai būtų grynos fantazijos vaisius. Jis buvo ilgus metus gilios provincijos kunigas, kur panašios istorijos pačios ateidavo klebonijon. Kita tų tikrų atsitikimų dalis liko įsirėžusi vaikystėje.

Bet antra vertus, Vaižgantas per daug save sukuklina, kai tvirtina, kad jis nemokėjęs sudaryti sudėtingų dramatiškų situacijų. Imkime, sakykime, pavyzdžiui jo gaivalingas aistrų ir meilės scenas "Dėdėse ir dėdienėse" ir "Nebyly". Galima visu tikrumu užtikrinti, kad jis tų scenų nebuvo gyvas liudininkas, ir nėra jokios abejonės, kad tos scenos yra jo fantazijos ir didelio talento vaisius.

Mano išmanymu, mes drąsiai galime su Vaižgantu išeiti į pasaulinę literatūrą. Tik verčiant būtinai reikėtų kai kurias smulkmenas kopiuruoti. Sakysime, "Nebylys" baigiamas gana taikliu sakiniu: "Užkando žodį ir Jonas visoms trims dešimtims metų", bet nežinia kodėl ir kam prideda visai nereikalingą pastabą: "Kartais ir be velnio velniškai padaroma". Žemaičių Robinzonas baigiasi irgi ne literatūriškai:

"Girtu atkaklumu savo ranka įrašė paskutinį sueigos sprendimą —žemaitiškai. Ir tarę:

— Tai mano paskutinis darbas valsčiaus gerovei,.. — išėjo nebegrįžtinai ir pradėjo naują, betikslį gyvenimą, ankstyvu karščiu Krampliauskų priešininkėj.

Baigti jo istoriją ar nebaigt?

Geriau nebaigti.

Kaimo buitis — liūnas. Ji teperbrenda nenuklimpdami — lengvučiai".

Tasai veikalų neapdorojimas aiškintinas vien tiktai laiko stoka, kuria jis skundėsi visą gyvenimą. Jį vis kas nors ragino parašyti. "Naujosios Romuvos" anketoje jis sako: "Ot, ir tasai nelemtas rašymas. Liepia — rašau. Atsiųskite kurį žingeidą, aš jam

Kan. Juozas Tumas - Vaižgantas 1929 metais Kaune su savo šuniuku Kauku. Fotografija su Vaižganto autografu ir įrašu: "Laimės ieškojau kitiems, o tapau laimingas pats."

įrodysiu, jo 90 proc. mano raštų yra man, taip sakant, iš gerklės ištraukta: parašyk tą, parašyk tam galui. Vadinas, ne aš savo raštus paleidžiu kam suprovokuoti, bet mano raštų tuo ar kitu laiku buvo reikalauta. Tad ne aš juos žvirbliams barsčiau, bet patys žvirbliai atskrisdavo ant mano palangės ir prašydavo kokių literatūros ar publicistikos trupinių." Iš to yra aišku, kad jis dažniausiai skelbdavo vos parašytus dalykus. Kartais pradėdavo skelbti dar nebaigtus. Tai aiškiai matyti, sakysime, iš to, kaip su pertraukomis "Lietuvos Aide" buvo skelbiami "Žemaičių Robinzonas" ir "Nebylys". Tos pertraukos kartais nusitęsdavo iki dviejų mėnesių. Ir iš to galima spręsti, kad tie veikalai taip ir liko neapdoroti, jie knygos formoje pasirodė tiktai 1938 metais.

Ne tiktai aš, bet daug kas nepastebėjo, kad Tumas-Vaižgantas buvo vienų vienas, o dirbo už dešimtį. Visur spėjo, viską aprėpė. Turėjo aštrų žvilgsnį. Daug ir toli matė. Į priekį ir atgal. Atsimenu, kokiu plačiu objektyvumu jis aiškino sumanymą lietuviams pritaikinti rusų raides Nors dažnai gal kam nors atrodė, kad jis kalbėjo kalambūrais, bet jis skaitėsi su žodžiu ir bendrai niekų nepasakojo. Manau, kad ateis kada literatūros tyrinėtojas, kuris mikroskopiškai pažvelgs į Vaižganto raštą, ir tiktai tada pamatysime, kokią didelę Dievo dovaną jis yra turėjęs. Ir šią tautos nelaimę jis yra matęs. 1932 metų vasarą, kai mes, jaunieji, apie kokius nors gresiančius pavojus negalvojome, Vaižgantas, minėdamas vyskupo Karoso sukaktį, rašė: "Tebėra kuo geriausios sveikatos (atspėjo, nes vyskupas išgyveno devyniasdešimt vienerius metus), kuo skaisčiausios atminties, kuo praktiškiausio nusimanymo; tebėra "Bis markas", ir duok Dieve tokių kuo daugiausia, nes laikai darosi painūs."

Vaižgantas savo beletristikoje pasiekia tik didiesiems rašytojams pasiekiamas jausmų ir draminės įtampos aukštumas, nors pats į aukštą literatūrą nė nepretenduoja. Savo kūrinius iš kuklumo vadina labai savitu įvardu — vaizdais. Čia jis savaip ir tiesus. Nesuspėjus savo veikalų stiliaus išlyginti, kiekvienas jo veikalas savaime suyra į atskirus vaizdus.

Ta Vaižganto kūrybos ypatybė turėjo labai didelių ir toli siekusių pasėkmių mūsų beletristikos raidoje. Nebus didelis paradoksas, o taip pat nebus, manau, užgavimas mūsų vyresniųjų ir jaunesniųjų beletristų, bet man, po Vaižganto mirties, neteko matyti nei vieno stambesnio prozos kūrinio (svetur ir Lietuvoje), kurį galima būtų laikyti tobulu formos pavyzdžiu. Galima rasti ir didelės meninės vertės atskirų dalių, atskirų vaizdų, o organiškai tobulos visumos, manding, negalėčiau nurodyti. O tai reiškia, kad dar lieka didelis žygis prieš akis, kai tą pasieksime nors vienu pavyzdžiu, būsime laimėję mūšį.

Imkime, pavyzdžiui, Mariaus Katiliškio romaną "Miškais ateina ruduo" ir prisiminkime, kas gali, miško kirtimo sceną. Tikrą himną darbui. Gerai, kad romanas tapo išleistas Lietuvoje. Katiliškis parodė, kad darbas, net ir ne sau, gali būti džiaugsmas ir nusivalymas. Veltui panašių vaizdų ieškotume lietuvių tarybinėje literatūroje, kur, anot komunistų, darbininkas dirba pats sau...

Marių Katiliškį primenu dėl to, kad minima scena arba vaizdas labai primena Vaižganto "Žemaičių Robinzono" miško kirtimo sceną. Skirtumas yra tik tas, kad Vaižganto miško kirtėjų yra tiktai du, vienas samdinys, antras savininkas, bet abu dirba su tokiu užsidegimu, lyg atlikdami kažkokią šventą ir kilnią, žmogaus visą esybę skaidrinančią apeigą. Katiliškio romane veikia kolektyvas, visas kirtėjų būrys, visi, berods, samdiniai, bet taip pat dirba su kažkokiu nežemiškai pakeltu ūpu. Tuo visai nenoriu pakaltinti Katiliškio, kad jis būtų nusižiūrėjęs į Vaižgantą. Man rūpėjo tiktai pasakyti, kad tai yra "vaižgantiškas vaizdas", gražus ir tobulas, kuris piaute piaunasi su pigiai plokščia romano fabula ir kitomis jo dalimis. Tai sakyčiau, yra būdinga ne vien Katiliškiui, bet ir visiems ilgesnės apimties prozos kūriniams.

Išskyrus gal vienus "Pragiedrulius," beveik visi juos sekusieji veikalai labai liūdnai baigiasi. Šiame savo žodyje neturiu tikslo aiškinti ar dėstyti atskirus veikalus. Man rūpi daugiau rašytojo santykis su savo tauta. Ta prasme mane orientavo akademijos pirmininkas, kai mane kvietė šiai iškilmei. Bet prisipažinsiu, kad šio žodžio pobūdį kiek paveikė daktaro Jono Griniaus traktatas "Dėmės šviesioje Vaižganto kūryboje".

Gustave Flaubert yra pasakęs: "Madame Bovary c'est moi", Ponia Bovary tai aš. Madame Bovary iki šiol yra laikomas tobuliausiu prancūzų romanu. Tame romane, jei kas to nežino, vaizduojamas moters, seklios svajotojos, nusigyvenimas. Rašytojas beveik visada, nors kažin kaip parašytų ir kažin kiek prirašytų, rašo apie save, apie savo sielos gelmėse glūdinčius dalykus.

Dėl to manau, kad nė kiek nesuklysiu tvirtindamas, kad "Dėdžių ir dėdienių" Mykolas Siukšta, vadinamas Mykoliuku, ir "Žemaičių Robinzono" Vincas Kaniava yra pats Vaižgantas. Prie šių dviejų reikėtų būtinai pridėti grynai autobiografinį apsakymą "Išgama", Ir turint galvoje ne vien šviesiąją Juzuko vaikystę, bet ir tamsų jo draugo Pelekso Pečiūros galą. Ir Mykoliuko tyli rezignacija, ir Kaniavos milžiniškos pastangos, ir Išgamos Pelikso sukilimas veda į vienokį ar kitokį tragišką išsprendimą. Jie visi trys iš esmės, anot Vaižganto žodžių, ne "lengvučiai", dėl to ir "nuskęsta kaimo buities liūne".

"Išgamą" greičiausiai reikėtų suprasti alegroiškai. Iš viso tai yra tobuliausias perlas visoje Vaižganto kūryboje. Apsakymas yra labai, mano nuomone, modernus, nes parašytas pagal visas freudizmo taisykles. Peleksas yra išgama tik tėvui, nes jis kitoks negu tėvai ir broliai. Tėvas, kuris galėtų reikšti ne vien kaimą, bet ir iš kaimo kilusią šviesuomenę, nepakenčia švelnios ir geros širdies jaunuolio ir keršija ne dėl to, kad jis būtų blogas, bet dėl to, kad jis yra svajotojas ir ne toks žemės vabalas, kaip tėvai ir jo broliai. Ir kas nuostabu, o psichologiškai gilu ir tikra, kad tėvas tik vienam tam sūnui-išgamai žiaurus, ne kitiems: "Dėdė Pečiūra nieko nebuvo svetimo prilupęs, nei didelio, nei mažo. Su kaimynais jis gyveno taikiai, niekados nesiriejo, nesikivirčijo... Dėdė Pečiūra nebuvo pakėlęs savo rankos nė ant vieno kito saviškio... Tas vienas Peleksas buvo visos šeimos išdėlis, lyg kurio aitvaro paperėtas, ne pačių tėvų pagimdytas — na, visiškai netikęs ūkiui ir kaimo buičiai".

Ir vien dėl to, kad jis buvo kitoks, tėvas jį iki tolei persekiojo ir mušė, kol iš doro ir švelnaus vaikino padarė girtuoklį ir vagį... Tada tėvas sūnaus muštų pasikvietė talkon kaimynus: "Pečiūra užte parūžė namo su visais vyrais ir, jiems padedant, pradėjo ruošti vagių inkviziciją, negailestingą mušimą. Įsinešė vadeles, pavalkus, lentą, lazdų. Peleksas užkrosny sėdėjo baltas kaip drobė. Niekas jo neužjautė. Nė savoji motutė... Peleksas nesitraukė. Tik baisiom akim apsidairęs, perspėjo kaimynus:

— Jei manote mušti, tai jau ir užmuškite. Kitaip aš jums nedovanosiu. Pirma tėvą jo paties gryčioje iškepsiu, paskui ir jus. Tėvai, aš vogiau tau keršydamas. Aš per visą amžių buvau tavo kankinys..."

Vaižgantas apsakymą baigia šiais žodžiais: "Aš, tai išgirdęs, baimingai patuzakojau savo motutę už sijono ir tariau:

— Girdėjai, motut, mano Peleksą užmušė...

— Girdėjau, sūnel. Amžiną atilsį jam. Mums jis nieko bloga nėra padaręs.

— Ir niekam bloga nedarė. Kad tu žinotum, motut, koks jis buvo geras ir švelnus berniokas...

(Nukelta į 3 psl.)

Tel. ofiso HE 4-5849. rez. 388-2233
DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val.: pirm. ketv. 1-4 vakare 7-9 antr., penkt. 1-5, treč. ir šešt. tik susitarus.

Dr. Ant. Rudoko kabinetą perėmė
DR. EDMUND E. CIARA
OPTOMETRISTAS
2709 West 51st Street
TEL. GR 6-2400
Val. pagal susitarimą: Pirmad. ir ketv. 1—4 ir 7—9: antrad. ir penk tad. 10-4: šeštad. 10-2 val.

Ofs. 735-4477. Rez. PR 8-6966
DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
SPECIALYBĖ — NERVŲ IR EMOCINĖS LIGOS
CRAWFORD MEDICAL BUILDING
6449 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą

Rez. Tel. GI 8-0873
DR. W. M. EISIN EISINAS
Akušerija ir moterų ligos
Ginekologinė Chirurgija
6132 S. Kedzie Ave., WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą, Jei neatsiliepia, skambinti: MI 3-0001.

Ofiso tel. PR 8-2220
Namų - rezid. — PRospect 8-9081
DR. JANINA JAKŠEVIČIUS
JOKŠA
VAIKŲ LIGOS
2656 West 63rd Street
Pirmad., antrad., ketvirt. ir penkt nuo 12 iki 3 val. ir nuo 5 iki 8 val. vak. šeštad. nuo 1 iki 4 val.

Ofs. PO 7-6000 Rez. GA 3-7278
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 West 63rd Street
Val.: kasdien nuo 1—4 p. p. ir iki 8 val. Trečiad. ir šeštad. uždaryta

Ofiso ir buto tel. OLympic 2-1381
DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero
Val. kasdien 10-12 ir 4-7. Trečiad ir šeštad. tik susitarus.

DR. ALG. KAVALIŪNAS
5540 S. Pulaski Rd.
VIDAUS LIGŲ IR KRAUJO SPECIALYBĖ
Valandos pagal susitarimą
Skambint 585-2525
Telef. veikia 24 val.

Tel. — REliance 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
(Lietuvis gydytojas)
3925 W. 59 Street
Val.: pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. nuo 12—4 val. p. p. 6—8 val. vak., šeštad. 12—2 val. p. p. trečiad. uždaryta.

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
KŪDIKIŲ IR VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTĖ
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue
Pirmad., antrad., kevirt. ir penkt. nuo 11 val. iki 1 val. p. p. ir nuo 6—8 val. vakare. Trečiad. nuo 11 val. ryto iki 1 val. p.p., šeštad. 11 val. ryto iki 3 val. p.p.
Ofiso telef. RE 7-1168
Rez. tel. 239-2919

Tel. ofiso ir buto OLympic 2-4159
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4938 W. 15th Street, Cicero
Kasdien 1—3 val. ir 6—8 val. vak. Išskyrus trečiadienius Šeštadieniais 12 iki 4 popiet.

DR. MARIJA LINAS
AKUŠERIJA IR MOTERŲ LIGOS
2817 West 71st Street
Telef. HEmlock 6-3545
(Ofiso ir rezidencijos)
Valandos pagal susitarimą

Ofiso tel. PR 8-7773. Rez. PR 6-4732
DR. A. MACIUNAS
CHIRURGAS
2858 West 63rd Street
Priima tik susitarus
Valandos pirmad., ketv. 5—8 val
antrad. 2—4 val

DR. ANNA BALIUNAS
AKIŲ, AUSŲ, NOSIES IR GERKLĖS LIGOS
PRITAIKO AKINIUS
2858 West 63rd Street
Val.: kasdien 10—12 val. ir 7—9 v. vak. Šeštadieniais 10—1 val. Trečiad. uždaryta . Ligoniai priimami susitarus
Ofiso telefonas: PR 8-3229.
Rez. telef. WAlbrook 5-5076

Rezid. Telef. 239-4683
DR. K. G. BALUKAS
AKUŠERIJA IR MOTERŲ LIGOS
GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA
6449 S. Pulaski Road (Crawford Medical Building) Tel. LU 5-6446
Priima ligonius pagal susitarimą. Jei neatsiliepia skambinti 374-8012

DR. VL. BLAŽYS
PLAUČIŲ IR VIDAUS LIGOS
2801 West 63rd Street
Kampas 63-čios ir California
Val.: kasdien nuo 6—8 val. vakaro. Šeštadieniais 2—4 val.
Trečiad. ir kitu laiku pagal sutartį
Ofiso telef. 476-4042
Rezid. tel. WAlbrook 5-3048

DR. C. K. BOBELIS
Inkstų ir Šlapumo Takų Chirurgija
Tel. 695-0533 — Elgin
425 No. Liberty Street
Route 25, Elgin, Illinois

Ofiso HE 4-1818. Rez. PR 6-9801
DR. J. MEŠKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPECIALYBĖ VIDAUS LIGOS
2454 West 71st Street
(71-os ir Campbell Ave. kampas)
Pirm. ir penkt. 2 — 8 p. p.
Antr. ir ketv. 9 — 11 v. r.
ir 4—8 p. p. Šeštad. 9 v. r. iki 12 d.

DR. FRANK PLECKAS
OPTOMETRISTAS
Kalba lietuviškai
2618 W. 71st St. — Tel. 737-5149
Tikrina akis. Pritaiko akinius ir "contact lenses".
Val. pagal susitarimą. Uždaryta treč.

DR. A. PUSTELNIKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPECIALYBĖ VIDAUS LIGOS
5159 South Damen Avenue
Tel. Ofiso PR 6-7800; Namų 925-7697
Valandos tik pagal susitarimą.
Trečiadieniais uždaryta.

Telef. — 423-2660
DR. E. RINGUS
RENTGENOLOGAS
9760 South Kedzie Avenue
Val. pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. 8 v. r. iki 9 v. v. Treč. ir šeštad. 8 v. r. iki 3 val. popiet

DR. ZIGMAS RUDAITIS
SPEC. ORTHOPEDIJOS LIGOS
2745 West 69th Street
Tel. 737-2290: ofiso ir rezidencijos
Priima ligonius tiktai susitarus — (By appointment)

DR. LEONAS SEIBUTIS
Inkstų, Pūslės ir Prostato CHIRURGIJA
Ofisas 2454 W. 71st Street
Val.: antrad. nuo 2 - 5 popiet, ketvirtad. nuo 6 - 8 vakaro
Ofiso tel. 776-2880; Rez. 448-5545

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Adresas: 4255 W. 63rd Street
Ofiso tel. REliance 5-4410
Rez. GRovelhill 6-0617
Valandos: pirm. ir ket. nuo 12 val iki 2 val. p. p. ir nuo 7 iki 8 v. vak. antr. ir penkt. nuo 12 iki 2 val. p.p. ir vakarais pagal susitarimą.

DR. P. STRIMAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir chirurgija
Ofisas 2750 W. 71st Street
Telefonas 925-8296
Valandos: 2—8 v. v., penktad. 10—12 v. r., 2-8 v. vak. Šeštad. 1-4 v. vakaro. Sekmad. ir trečiad uždaryta
Rezid. tel. WA 5-3099.

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir moterų ligos
Ofisas ir rez. 2652 W. 59th St.
Tel. PRospect 8-1223
Ofiso val.: Pirm., antr., treč. ir penkt. nuo 2 iki 4 val. ir nuo 6 iki 8 v. v. Šeštad. 2—4 val. popiet ir kitu laiku pagal susitarimą.

Of. Tel. HE 4-2123, Namų GI 8-6195
DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Priimėja ligonius tik susitarus
Val. 2—4 p. p. ir 6—8 val. vak. Trečiad. ir šeštad. uždaryta

Tel. PRospect 6-9400
DR. ONA VAŠKEVIČIUS
(VAŠKAS)
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
6648 South Albany Avenue
Val.: pirm., antrad., ketv. 6—8 val. vak., penkt. ir šeštad. 2—4 popiet ir kitu laiku pagal susitarimą

Tel. ofiso PR 6-6446, rez. HE 4-3150
DR. F. C. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Val.: 2 iki 4 v. p. ir 7 iki 8 v. v. Treč. ir šeštad. pagal susitarimą

DR. PETRAS ZLIOBA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6449 South Pulaski Road
Ofiso tel. 767-2141 Namų 636-4850
Val.: pirmad., antrad., penktad. 1-4 ir 6-8 v. v. ketvirt. 6-8 v. vakaro. Šeštadieniais 11-1 val. popiet.

Kanauninkas Juozas Tumas-Vaižgantas

(Atkelta iš 2 psl.)

Ir aš apsipyliau vaikiškom ašarom. Jos, tur būt, vienos tebuvo ant Pelekso-išgamos kapo."

Visi, kurie Tumą Vaižgantą bent kiek atmena, sutiks, kad jis buvo netoks, kaip visi. Jis išsiskyrė visur: bažnyčioje, visuomeninėje veikloje, universitete ir kasdieniniame gyvenime. Tuo atžvilgiu jis buvo labai originalus. Jis išsiskyrė iš bendrojo tipo ir lygio žmonių. Tokių nei bendruomenė, nei juomas nepakenčia.

Profesorius Juozas Brazaitis, tada Ambrazevičius, 1936 m. paskelbęs studiją "Vaižgantas", Tumą-Vaižgantą žmogų bus tiksliausiai apibūdinęs: "Seminarijoje sąžininkas, impulsyvus charakteris buvo įstatytas į dramos rėmus — į pareigos pajautimą bei supratimą ir jos vykdymo reikalą, į griežtą intensyvų darbą kliūtims nugalėti. Ir tai padėjo Tumui išlikti visą gyvenimą moraliai tauriam, religiškai ištikimam, pareigingam prisiimtam kunigo pašaukimui. Bet seminarijos vaodvaujantiems auklėtojams Tumas nesidavė nulenkiamas nuo tautinių įsitikinimų ir nuo drąsos juos pareikšti. Jis buvo pralenkęs savo auklėtojus tautinės sąmonės raida ir veikliu įsijungimu į tautinį darbą."

Čia prašosi pacituoti šis tas iš vieno blaiviausio tarybinio straipsnio, tilpusio "Literatūra ir menas" šimtmečio proga. Jis pasirašytas Domo Šniuko ir pavadintas: "Toks buvo Vaižgantas", kur jaučiamas reikalas paneigti anksčiau cituoto docento Zinkaus tvirtinimus: ..."iš to negalima daryti išvados, kad Vaižgantas žiūrėjo į religiją kaip nereikalingą dalyką ar patsai netikėjo. Bandymai įrodinėti, kad paskutiniais savo gyvenimo metais Vaižgantas nusivylęs religija, nukunigėjęs, dar neturi argumentų." Toliau Domas Šniukas sako: "Kliuvo jam... nuo dvarininkų ir vyskupų, žandarų ir net policininkų (ji sykį buvo areštavę Viesulavoje kaip keistuolį), klerikalų ir ateistų, krikščionių demokratų, socialdemokratų, vanojo jo buržuazines pažiūras ir Kapsukas."

Yra labai natūralu, kad pirmon galvon jis daugiausia kentė nuo dvasinės vyresnybės ir savo konfratrų kunigų. Pirmon galvon konfliktas kilo dėl lietuviškumo, kur Tumas ne tik nėjo į kompromisus, bet buvo atkaklus ir kietas. Kovojo vienas ir nesišaukė pagalbos. Apie kovą dėl lietuvių kalbos teisių Vilniaus vyskupijoje, jis pats rašo: "Visa kova su lenkais ir jerarchais teko išlaikyti vienam viltininkui kun. Tumui. Redaktoriui A. Smetonai neteko pačiam susidurti nė su vienu jerarchu; jis tik plunksna žymėjo kovos etapus ir jų etiką".

Visa jo kova iki nepriklausomybės laikų Tumui Vaižgantui buvo prasminga. Jis būdavo įtūžęs ir rūstus, o nepriklausomybės metais jis ėjo į nusiminimą ir rezignaciją. Dabar reikėjo kovot, galima sakyti, su artimiausiais bičiuliais, su bendražygiais, su vienminčiais. Kunigų politikavime jis matė religijos nelaimę. Knygelėje "Jaunam veikėjui" rašo: "Ir kieno gi atsakymu tad eina religijos išpūstijimas, šią gadynę įvykstąs sulig viduramžio pranašystės: religio depopulata? Evangelijos teisybėmis mes galime būti įsitikinę; bet kaip mes įsitikiname, jog viena šaka demokratijos yra visuomenei išganingesnė už kitą? Juk tokį dalyką viena puikybė tegali padiktuoti".

Iš tiesų, demokratiniu laikotarpiu kunigo Tumo adresu pasipylė skundų ir straipsnių spaudoje, kurie tono ir stiliaus atžvilgiu, bent mano žiniomis, iki tol neturėjo precedentų. Kanauninko Povilas Korzonas kanauninko Tumo tvarkomą bažnyčią palygino Vilkolakiui. O kun. Antanas Maliauskis dienraštį "Laisvė" net ir taip rašė: "Ar ne laikas sudrausti tą žilą kūdikį, docentą kun. Tumą, kad jis nedarytų blėdies lietuvių katalikų visuomenėje".

Žemaičių vyskupijos kurijai 1923 m. gruodžio 27 d. dienos pareiškime Tumas Vaižgantas rašė:

J .Tumas Vaižgantas kalba Petrapilio lietuvių seime 1917 metais. Piešinys Adomo Varno

"Dėl mano 'savotiškumo' reiškiama man daug užgaulingų dalykų. Ką gi darysi, jei toks esu apsigimęs. Mane *seka* partiniai krikščionys. Ir tai man gerai — lai žino patys, o ne klauso kitų. Bet dažnai aš esu pertraktuojamas lyg neužauga, lyg be principinis, minkštas žmogus. Tai man 55 metų amžiaus, 30 metų kunigystės, 35 metų literatūros ir 'tautininkavimo' žmogui yra užgaulinga. Aš turiu savotiškų principų, nepriešingų šv. Katalikų Bažnyčiai, kuriai visados atsidėjęs tarnavau ir jos garbės, lygiai ir savo luomo niekados neįžeidęs" Tame pareiškime jis kurijos prašė: "arba palikite laisvę darbuotis, arba pavelykite man pasitraukti nuo ganytojavimo ir palikti tik universitete." Kurija Tumui paliko pirmykštę laisvę veikti ir rašyti.

Kunigui Julijonui Lindei Dobilui 1932 m. kovo 29 d. guodėsi: "Dabartinė L. Episkopato politika pribaigė mane. Aš jai nepritariu ir daraus jai nebereikalingas... O betgi atskalūnas aš nesu, tik pasiilgęs romantinės, mistinės, ne kovų religijos. O be to gyvas organizmas religija negali apsieiti; arba merdės arba plėsis kitų lėšomis. Tragedija. Konsekvencija verstų kovoti su dabartinėmis katalikų blogybėmis iš viso ne toje vienoje Lietuvoje. Bet amžius (63 m.) ir stoka erudicijos nebeleidžia pelnytis vainiką kitiems garbės, kitiems negarbės. Aš pergyvenu krizį, kurs negali pasibaigti tiek garbingai, kiek buvau garbingas pasauliečių nuomonėje iki šiol".

Santykiai su Bažnyčios vyresnybe bene bus pats didžiausias, o drauge ir skaudžiausias smūgis. Bet jis buvo ne vienintelis.

Darbą universitete reikia laikyti ne vien pasididžiavimu, bet lygia dalia eile nusivylimų ir smūgių. Pasitraukė jis iš universiteto neva dėl pašlijusios sveikatos, bet jis ten turėjo kęsti visą eilę nemalonumų. Krėvės kreditui reikia priskirti jo pakvietimą į universitetą. Lietuvių literatūros katedros vedėjas prof. Mykolas Biržiška, kuris humanitariniuose reikaluose buvo lygia dalia nėjęs aukštoje mokykloje studijų, paklausė Tumą: "Ką mes veiksime dviese?" Fakultetas delsė priėmimą. Esą Tumas neturįs cenzo. Tumas pasisiūlė parašyti tezę apie Maironį, norėdamas įgyti daktaro laipsnį. Ir vėl delsimas atsakyti. Tumas nerimavo. Ir kažkas jam žostelėjo karčią tiesą: kaip, girdi, katedra skirs doktoratą, kad ji pati nedoktoruota. Apie 1927 m., kai pradėjau studijuoti, fakultetas Tumui pakišo Brodzinskio knygelę "Apie klasiškumą ir romantiškumą". Ta knygelė, nei labai didelė, nei labai garsi, *mano* šventų anų dienų įsitikinimu, ir pribaigė Tumą-docentą. Kitais ar dar kitais metais teatre jam pasakiau: Mes, studentai, pasigendame jūsų universitete. Prisipažino, kad pasigendąs universiteto ir jis, bet tuojaus pradėjęs kelti profesoriaus Mykolaičio-Putino erudiciją, su kuriuo jis negalįs lygintis...

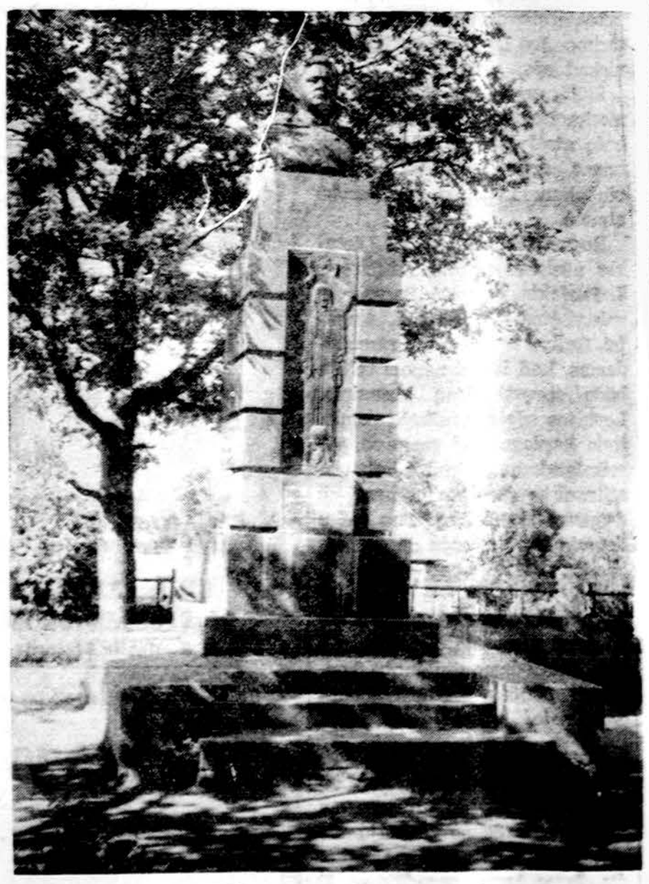

Kan. Juozo Tumo - Vaižganto paminklas, pastatytas nepriklausomybės metais rašytojo gimtosios parapijos miestelyje Svėdasuose. Ši nuotrauka daryta 1964 metais.

Lieka rašytojo garbė, kurios šiandien jam niekas negincija. Bet ne visada buvo taip. Ir čia jis užkliūdavo už hiperkritiškumo varčios. "Skaitymuose" kažkoks B. S. sukritikavo Vaižganto rekomenduotus Marijos Pečkauskaitės-Šatrijos Raganos "Pančius" ir savo kritiką baigė šiais žodžiais: "Dėl šios paprastos priežasties veikalas yra griežtai nepriimtinas". Šių dienų kritika, kuria kartais pasiskundžiame, tokiais kategoriškumo perlais jau negali didžiuotis. Kliūdavo Vaižgantui ir už netašytų deimančiukų atradimą. Su deimančiukais tikrai Vaižgantas didelės laimės neturėjo, nes, berods, nei vienas jojo deimančiukas į deimantus neišaugo. Bet liko jis pats, jo kūryba, kuri amžiais spindės lietuvių literatūros istorijoje. Ji buvo koneveikiama, galima sakyti, iki karsto lentos...

Vaižgantas rašytojų anketoje rašė: "Naujoji Romuva bus padariusi gerą darbą, paskelbdama literatūros anketą. Bent man tai duoda progos atsakyti tiems, kurie paskutiniais ėmė man viešai ir anonimais įrodinėti, kad aš gaminąs Wassersuppes: "Mes sudedam tai į 8-12 eilučių o autorius į pusę tūkstančio (Eilėraščių krautuvė), 'uoliai rankioja XV ir XX tomus savo raštų, kadaise (30 metų tam atgal) žvirbliams išbarstytų' (Herbačiauskis), 'imponuoja kiekybe, ne kokybe: daug veikalų galima prirašyti, neturint nė krislo talento' (dienraštis Rytas), fantazija neveikli, intrigų sugalvot nemoka, jos nuobodžios" ir t. t.

Jau minėtam laiške Lindei Dobilui rašo: "Aš nieko neturiu tokio sukurto, ką galėčiau parodyti pavyzdžiu. Ir man sunku nešti literato naštą... Pagaliau gal tik grafomanija, kuris liguistas psichės pasireiškimas vertė nenormaliais politikos laikais imtis visako ir nebesiliauti, nė laikams sunormalėjus... Kūrėjų tarpe aš jaučiuos, kaip nuogas tarp apsivilkusių. Man sarmata pakelti akis, laikant po skvernu kurį menk niekėlį. Literatūros balne aš nebepasėdžiu, kaip ir religijos balne... Dėlto aš sutikau dalyvauti J. Keliuočio literatūros anketoje vien tik tuo tikslu, kad vieną sykį atsiribočiau nuo 'kūrybos' ir peraukštų man nepasiekiamų jos uždavinių. Man fiziškai skauda, kai kas ima ordinariškai tyčiotis: fu, koks tu mažas Nu kaip galima būti tokiu mažu. Vaižgantas nieko neduoda; jo raštai tik žvirbliams lesinti..."

Tai va kokius kartėlio žodžius Vaižgantas nusinešė į anapus kapo..

Tumas-Vaižgantas buvo turtinga ir šakota asmenybė. Jis yra pasakęs, jei jam būtų reikėję pasirinkti vieną iš dviejų: Dievą ar tautą, tai būtų pasirinkęs tautą. Tauta, tautos, tautai, ir jis visą gyvenimą tai kartojo ir jai vienai gyvenimą paskyrė. Ir tiktai prieš pat mirtį pastebėjo, kad jo numylėtoji tauta į tautininkų sąjungą išvirto... Ir šios paskutiniosios vėliavas šventino, ir jaunalietuvius globojo, kad jie neiškryptų iš doros ir religijos kelio. Ir tai buvo tas paskutinis šiaudas, kurio jis desperatiškai įsikibęs laikėsi. Negi už tokią auką jį būtų drįsęs kas apleisti, ir pasakyti, kad dabar tu čia nereikalingas ir gali pasitraukti.

O vis dėlto taip buvo. Štai ką apie tą skęstančio šiaudą Tumas Vaižgantas rašė Klimams laiške: "Buvau pas prezidentą raginti, kad greičiau susitartų su mr. Arrata ir nuramintų katalikus. Aš kalbėjau vaikiškai, bet sąžiniškai. Ponas Antanas Smetona paklausė paklausė nesklandžios mano kalbos ir nusikvatojo. Man pasirodė, kad tuo momentu tarp mudviejų užsileido šlagbaumas: aš likau su mikro-visuomene savo širdyje, jis su makro diktatūra savo. Jis eis griežtu keliu, nebijodamas to, ko aš bijau: jei opozicija taip susiorganizuos, kaip katalikai, tai diktatoriaus pusėje beliks ginkluotos kariuomenės, policijos pajėgos, dar skautai ir Jaunoji Lietuva, kur aš kiek kišdavaus. Matau, kad kištis nebėra ko. Ir pats prezidentas lyg tarsteėjo: Išstok. Matyt, be manęs būtų konsekventingiau elgtis su tautiškąja jaunuomene, apsieinant be religinio auklėjimo".

Tasai prezidento nusikvatojimas ir buvo, prancūziškai tariant, coup de grace, kuris moraliai Tumą-Vaižgantą užmušė, liko tiktai fiziška mirtis, kuri netrukus ir atėjo. Tik pacituotame laiške yra įpintas Tumo pasikalbėjimas su dailininku Max Bandu: "Šitas Bandas gabus dailininkas ir filosofas. Jis mane daug ko nauja pamokė. Tuščia troba ar sėdyba — netuščia: ten viešpatauja tyla; tuščia ji pasidaro, kai kas vienas atsiranda." Vienas pabrauktas. Tuo norėjo pasakyti, kad jis pats pasiliko vienų vienas, visų atstumtas, visų apleistas.

Mane jaunystėje dviejų rašytojų agonijos labai sukrėtė: Maironio ir Tumo-Vaižganto. Jo mirties metinėms parašiau montažą, kurio vieną vietelę pacituosiu: "eina Tumo daiktai kažkur kalnan. Tuščia dėžė vežiman netilpo. Pėmė ją Tumas rankon ir ėjo paskui daiktus ja nešinas. Taip kėlėsi bernas ir kampininkas. Taip ėjo paklusnus tarnas, kėlės ten, kur tolis tiek, cementas tiek, skarda tiek. Aukštai Tumas pakopėjo. Atėjo savo, Vaiž-

(Nukelta į 5 psl.).

Jau dvelkia rudeniu... Nuotr. Uosio Juodvalkio

SAULEI SUDIE

DANGUOLĖ SADŪNAITĖ

SAULĘ IŠ CHICAGOS IŠLYDINT

1.

Saule,
tu ir vėl atsisakai pasisiūdinti
paltą.

Sekmadienį
išskrendi
į Havajus.

2.

Apsistosi garsiam
Waikiki viešbuty.
(Žinau, jau žinau.)
Tu šoksi ten vakarais,
dainuosi.
Dalyvausi arklių lenktynėse.
(Gražiai apsirengusi — —)

3.

Būdama tikra,
(Kol aš čiaudėsiu, čia ir kosėsiu.)

Jog pricesės X ir Z

pasikvies tave,
(kaip ir visada!)
į savo linksmą,
tradicinį —
Naujųjų Metų balių.
DARBININKĖ

1.

Ir vėl ruduo
arklinasi.
: : : : :
Saulė
baigia ravėti daržą.

Pakelia galvą.
(Nusičiaudo.)

2.

Nusimauna
guminės pirštinės.

Ir pamažu
pradingsta
Šiltnamio duryse.

VAKARAS PRIE JŪROS

1.

Dangus išretėjo.
Turi skubėti!

Saulė
moja man,
šaukia mane —

Nuo pajūrio,
nuo vakarų pusės.

(Tarytum
vėlyva Plaukikė;
Vasarotoja.)

2.

O saule, saule!
Mano rankos šiltos.

(Šiltesnės,
negu paukščio kūnas.)
: : : : :
Aš nebijau numirti.

KOVOS SU LENKAIS PRIEŠ 50 METŲ

Trumpa, istorinė 1920 metų karo veiksmų apžvalga

KAZYS ALIŠAUSKAS

((Tęsinys iš praėjusio šeštad.)

Liepos 12 d. paimta: Linkmenys, Kaltanėnai ir geležinkelis iki Ignalinos stoties.

Liepos 13 d. užimta Maišiogala.

Liepos 15 d. 7 pėst. pulko ltn. Juozas Černius su 7 kuopa ir husarų būriu (ltn. S. Babarskis) įžengė į Vilnių, kur jau rado rusus, atėjusius keletą valandų anksčiau. Netrukus pro Rykantus atvyko ir plk. ltn. K. Ladiga, drauge su daliniais, skirtais Vilniaus miesto komendantūrai. Vilniaus miesto komendantu paskirtas kapitonas Vl. Kurkauskas. Vilniaus miesto valdymas faktinai iki rugpiūčio 26 d. buvo rusų bolševikų žinioje. Lietuvių komendantūra tik budriai sekė, kad bolševikai neterorizuotų vietos gyventojų. Taktiškas, bet energingas kpt. Vl. Kurkausko elgesys buvo tikra palaima vietos gyventojams.

Liepos 16 d. 1 pėst. pulkas užėmė Varėną ir Marcinkonis, žygiuodamas Eisiškių, Nočios, Vosyliškės kryptimi.

Liepos 19 d. 10 pėst. pulkas užėmė Seinus ir liepos 30 d. Suvalkus. Žygiavo Augustavo link.

Nesuspėję pasitraukti lenkai buvo nuginkluojami ir internuojami. Internuotų lenkų karių stovyklos buvo Vilkaviškyje, Kazlų Rūdoje ir Kaune.

Rugpiūčio 10 d. buvo užimti Švenčionys ir Švenčionėliai. Rugpiūčio 26 d. 4 ir 7 pėst. pulkai iškilmingai įėjo į Vilnių.

Rugsėjo 16—17 d. Krašto apsaugos ministerija ir Vyriausias štabas persikėlė iš Kauno į Vilnių.

Lietuvos kariuomenė rugsėjo mėn. pradžioje buvo pasiekusi ir užėmusi: Augustavą, Sapackinę, Asužą, Druskininkus, Ežeronis, Pariečę, Naujadvarį, Vosyliškes, Nočią, Rodūnę, Šalčininkus, Turgelius, Taboriškes, Ašmeną, Švenčionis. Galutinį Lietuvos žemių, nužymėtų liepos 12 d. sutartyje su Rusija, užėmimą sutrukdė karo veiksmai.

Vadų pakeitimas ir naujų paskyrimas

Krašto apsaugos ministeris plk. ltn. K. Žukas, rugpiūčio mėn. pradžioje (tikslios datos nepavyko sužinoti) pasiūlė plk. ltn. K. Ladigą paskirti Armijos vadu. Vyriausio karo vado pareigose pasiliko plk. ltn. K. Žukas. Vietoje plk. ltn. K. Ladigos, I-os divizijos vadu buvo paskirtas gen. letn. St. Nastopka. 2-os divizijos vadu buvo paskirtas gen. št. pulk. K. Kleščinskis, neseniai grįžęs iš Maskvos, kur dalyvavo derybose su bolševikais kaip Lietuvos vyriausiybės karinis ekspertas. 3-čios divizijos vadu pasiliko plk. ltn. Ignas Musteikis. Taip buvo neilgai. Rugpiūčio mėn. 21—23 d. įvyko dar vienas vadų pakeitimas. Generalinio štabo viršininku, vietoje gen. ltn. M. Katchės, buvo paskirtas plk. K. Kleščinskis, 2-os divizijos vadu buvo paskirtas pulk. V. Grigaliūnas - Glovackis. Tuo laiku jau buvo žinoma, kad lenkai smarkiai sumušė bolševikus prie Vyslos ir kad bolševikai pasitraukė.

Lietuvos kariuomenės vadovybės sprendimas

Rugpiūčio 24—25 d. kariuomenės vadovybė, kurią sudarė plk. ltn. K. Žukas, plk. ltn. Ladiga ir generalinio štabo plk. ltn. K. Kleščinskis, turėjo posėdį - pasitarimą. Nuspręsta buvo: su II-ja pėst. divizija užimti ribą: Augustavas — Lipskas — Sapackinė ir Gardinas. Šioje riboje sulaikyti lenkus. Tikimasi buvo, kad lenkai bus priversti derėtis su lietuviais dėl galutinių sienų nustatymo. 1 ir 3 divizijas nutarta palikti dešiniajame (rytiniame) Nemuno krante, Vilniaus apylinkėse. Sprendimas buvo logiškas, bet pavėluotas.

2-ji pėst. divizija, kuri turėjo užimti Augustavo - Lipskio - Sapackinės ribą, tuo laiku buvo Kaišiadorių — Vievio apylinkėse. Divizijos vadovietė stovėjo Kaišiadoryse. Divizijos pulkams (2, 5 ir 8) buvo įsakyta artimiausiu keliu per Alytų žygiuoti į Sūduvą.

Divizijos vadovietė rugpiūčio 25 d. persikėlė į Seinus. Divizijos vado valdžion perėjo 10 pėst. pulkas (dviejų batalionų sudėties), kuris jau buvo užėmęs Augustavo — Lipsko — Sapackinės ribą ir ją saugojo. Be šio pulko, šiame bare veikė dar vienas 6 pėst. pulko batalionas ir vienas husarų eskadronas.

Tą pat dieną, t. y. rugpiūčio 25 d., divizijos vadas, pulk. V. Grigaliūnas - Glovackis įsakė:

> "Santykiai mūsų su bolševikais ir lenkais — neutralūs, t. y. mes privalom jų neleisti ant mūsų teritorijos. Visus perėjūnus nuginkluoti, išvengus ginkluoto susirėmimo, bet būtina apsauga pavesto baro, nuo kurio pasitraukti negali būti nei minties".

Rugpiūčio 27 d. lenkų kavalerija pasiekė Augustavo ribą ir susitiko su lietuviais. Apie lenkų pasirodymą tuoj buvo pranešta divizijos vadui į Seinus. Pulk. V. Grigaliūnas - Glovackis įsakė: "Nešaudyti ir lenkų nepraleisti". Originalas šio įsakymo nėra išlikęs, tenka manyti, kad jisai telefonu buvo perduotas. Įsakymo pagrindinė mintis nėra reali, bet atitiko paskelbto neutralumo sąvoką.

Gražiosios Augustavo apylinkės, kurias 1920 metais buvo užėmusi mūsų kariuomenė. (Iš Br. Kviklio archyvo)

Rugpiūčio 28 d. lenkai užėmė Augustavą. 10 pėst. pulkas buvo per silpnas, kad suturėtų lenkus ir jų nepraleistų. Su dviem batalionais pulkas buvo užėmęs 70—80 km. barą. Rugpiūčio 28 d. lenkų raitininkai perėjo Augustavo - Lipsko - Sapackinės ribą ir žygiavo Suvalkų ir Seinų kryptimi. Į mūsų karininkų pareiškimus bei reikalavimus, "kad neitų, nes įsakyta nepraleisti", lenkų karininkai — vadai atsakydavo: "...mes turime įsakymą žygiuoti iki maršalo Focho linijos, su lietuviais kariauti nenorime ir t. t."

Lietuviai, kadangi buvo įsakyta "nešaudyti", nebesipriešino. Lenkai kai kurias mūsų sargybas suėmė ir nuginklavo, bet vėliau paleido ir ginklus grąžino. Tačiau daugumai sargybų nieko nedarė ir nieko nesakė. 10 pėst. pulko sargyboms tada nebeliko nieko kito daryti, o tiktai pasitraukti. Traukėsi tais pačiais keliais, kuriais ir lenkai žygiavo, vieni kitiems nekliudydami. Pulk. V. Grigaliūnas - Glovackis, sužinojęs, kad lenkai žygiuoja, lenkų žygio kryptimis pasiuntė karininkus — leitenantus, kuriems įsakė: "nuvykus ir susitikus pareikalauti, kad nežygiuotų". Tačiau lenkai žygiavo ir į mūsų karininkų pareiškimus nekreipė dėmesio, paaiškindavo, kad "turi įsakymą žygiuoti iki maršalo Focho linijos ir t. t." Pulk. V. Grigaliūnas - Glovackis labai pyko ir barė leitenantus, kad jiems nebepavyko įtikinti lenkų vorų viršininkų ir sustabdyti žygio. Rugpiūčio 31 d. lenkų raitininkai užėmė Suvalkus ir Seinus. Divizijos vadas plk. V. Grigaliūnas - Glovackis savo vadovietę perkėlė iš Seinų į Seirijus. 10 pėst. pulko batalionas ir husarų eskadronas pasitraukė mažai nukentėję, bet labai pavargę. Tuo laiku 2 divizijos dalys, 2, 5 ir 8 pėst. pulkai, perėjo Nemuną ir artėjo prie Beržininkų, Kapčiamiesčio ir Leipalingio. Pasivėlino viena - dviem dienom. Karo vadovybė Kaune apie padėtį ir įvykius buvo detaliai painformuota. Ji ieškojo pagalbos prancūzų karinėje misijoje, kuri, nors ir važinėjo pas lenkus, bet nieko mums nepadėjo.

Lenkų karininkai, tiksliau tariant vorų viršininkai, aiškino lietuviams, kad jie turi uždavinį prieit prie maršalo Focho linijos Sūduvoje nuo Rytprūsių sienos iki Nemuno. Nieko jie neminėjo, kaip elgsis kitoje pusėje Nemuno — Vilniaus srityje. Tenka manyti, kad šitai jiems tuo laiku dar nebuvo aktualu, paliekant tai ateičiai.

Divizijos štabas iš Seinų į Seirijus persikėlė paskubomis. Seinuose buvo palikta daug mantos. Lenkai, užėmę Seinus, leido visą ją nekliudydami išsivežti. Tuo laiku kaip lietuviai, taip ir lenkai tarpusavio karo veiksmų — ginkluoto konflikto nesitikėjo.

Lietuvos kariuomenės dalys rugpiūčio 31 d. jau buvo pasitraukusios ir sustojo Vižainio, Cipliškės, Žagarių, Beržininko, Kapčiamiesčio riboje. Tik iš mažo siauro ruožo lietuviai nepasitraukė ir liko anapus demarkacijos linijos (Cipliškėse, Punske, Žagariuos ir Beržininke).

Lietuvos su Lenkija santykių painiava

Lenkijos vyriausybė primygtinai reikalavo, kad Lietuvos vyriausybė atitrauktų savo kariuomenę už demarkacijos linijos (maršalo Foche), kuri buvo 1919 m. liepos 18 d. nustatyta ir Aukščiausios santarvininkų tarybos 1919 m. gruodžio 9 d. pripažinta. Motyvavo tuo, kad Lenkijos kariuomenei reikia turėti karo veiksmų laisvę operacijoms prieš bolševikus. (Toji linija, kaip minėjom, ir dabar stovi vietoje, sudaro sieną su Lenkija Sūduvoje.)

Lietuvos vyriausybė su tuo negalėjo sutikti, nes:

1. Daug lietuvių gyvenviečių pasiliktų Lenkijos pusėje;
2. Atidavimas Lietuvos žemės būtų neutralumo laužymas Rusijos atžvilgiu, su kuria buvo pasirašyta taikos sutartis 1920 m. liepos 12 d. Maskvoje;
3. Demarkacijos linija buvo nustatyta specialioms sąlygoms esant, be Lietuvos vyriausybės atstovo dalyvavimo ir pritarimo. Jos Lietuvos vyriausybė niekad nėra priėmusi.

Siūlymus nustatyti laikiną demarkacijos liniją, kad nustatant būtų atsižvelgta ir Lietuvos interesų, arba derėtis dėl galutinių sienų Lenkijos vyriausybė atmetė.

Rugpiūčio mėn. 31 d. Lietuvos užsienio reikalų ministeris J. Purickis pasiuntė Santarvės valstybėms (Prancūzijai, Anglijai, Italijai ir kt.) notą, nurodydamas, kad lenkai nenori taikiu būdu spręsti sienų klausimo. Lenkijos užsienio reikalų ministeris Sapiega tuoj reagavo, vis reikalaudamas, kad lietuviai atitrauktų savo kariuomenę už demarkacijos linijos. Tuo laiku lietuvių kariuomenės už demarkacijos linijos buvo mažai ir belikę.

Vyko smarki diplomatinė kova, kuri nemažėjo, bet intensyvėjo, išvirsdama ginkluotu konfliktu. Ginčas atsidūrė Tautų Sąjungoje.

Rugpiūčio 31 d. (? — tiksli diena nėra žinoma) įvyko Lietuvos vyriausybės drauge su Steigiamojo Seimo frakcijų atstovais (Mažuoju Seimu) posėdis. Jame buvo sprendžiama ši paini situacija. Šiame posėdyje dalyvavo kariuomenės vadovybė, krašto apsaugos ministeris ir vyriausias karo vadas plk. ltn. K. Žukas ir armijos vadas plk. ltn. K. Ladiga. Tikslių žinių apie šį posėdį nėra, apie jį spaudoje buvo labai mažai rašoma. Aišku tik, kad po šio posėdžio buvo duotas įsakymas Marijampolės grupei (2-ai pėst. divizijai drauge su 10 pėst. pulku) pulti lenkus. Lenkų užpuolimas mūsų sargybų rugpiūčio 28—31 d., užėmimas Seinų ir Suvalkų buvo laikoma agresijos veiksmu ir mūsų neutraliteto laužymu. Tad prasidėjo aktyvūs karo veiksmai.

Augustavo operacija

Pulti lenkus ir vadovauti operacijai buvo pavesta 2-os divizijos vadui pulk. V. Grigaliūnui - Glovackiui. Jisai ir jo štabas stovėjo Seirijuose — klebonijoje.

Štabo viršininku buvo majoras B. Giedraitis. Vadui ir divizijos štabo viršininkui pagalbon operacijoms planuoti buvo paskirtas latvių tautybės pulk. Ozolis. Operacija buvo paruošta paskubomis, kai tik 2,5 ir 8 pėst. pulkai suspėjo iš Kaišiadorių atvykti į šią apylinkę.

Operacijos planą, pagal divizijos vado plk. V. Grigaliūno — Glovackio nurodymus, paruošė pulk. Ozolis. Šį planą peržiūrėjo armijos vadas plk. ltn. K. Ladiga, padarė kai kurių pataisų ir patvirtino. Operacija prasidėjo rugsėjo 2 dieną.

Tenka pastebėti, kad, operacijų planus ruošiant, leidžiama artimiausiems bendradarbiams-vadams susipažinti su planu ir pareikšti savo nuomonę. Kai jau viskas būna baigta planuoti ir įsakymas pasirašytas vado, ginčų jokių negali būti, tenka tik vykdyti. Su šiuo planu susipažinęs 2 pėst. pulko vadas, majoras J. Laurinaitis, divizijos štabe plk. V. Grigaliūnui—Glovackiui ir plk. Ozoliui pareiškė:

— Užsimojimai labai dideli, siūlyčiau paprastesnį planą, nevykdant didelių apėjimų, stumti priešą, o priėjus etnografinę ribą, sustoti ir gintis.

Į tai plk. Ozolis atsakė:

— Esate naivus žmogus, priešą reikia apsupti ir sumušti. Pastūmėtas priešas atsigaus ir jus pačius sumuš.

Ginčytis daugiau nereikėjo, nes plk. V. Grigaliūnas—Glovackis palaikė plk. Ozolį. Įsakymas buvo pasirašytas, ir įsakyta jį vykdyti.

Plk. V. Grigaliūnas - Glovackis savo valdžioje turėjo: 4 pėst. pulkus, 4 artilerijos baterijas ir vieną kavalerijos eskadroną.

Tuo laiku lenkai trikampyje Suvalkai, Seinai, Augustavas buvo sutelkę: pusantro pėstininkų pulko, 6 kavalerijos pulkus ir nežinomą kiekį artilerijos.

Lenkai pėstininkų turėjo mažai, viso 4 batalionus, kautynėm prasidėjus, atskubėjo dar vienas lenkų batalionas. Kavalerijos turėjo labai daug, — 6 pulkus. Lenkų kavalerija, atvykusi į Suvalkų trikampį, per porą dienų gerokai pasilsėjo. Vienas kavalerijos pulkas atjojo į Augustavo apylinkę paskubomis, kautynėms prasidėjus. Kokiomis jėgomis lenkai operuoja šiame Suvalkų trikampyje, lietuvių 2-os divizijos štabas net ir apytikrių žinių neturėjo. Tokiu trumpu laiku nesugebėjo jų nė surinkti.

Gardine ir jo artimiausioje apylinkėje tvirtai laikėsi rusai — bolševikai, sutelkę čia žymias jėgas. Gardinas buvo sena rusų tvirtovė su daugybe apkasų, paruošta gintis nuo vokiečių, dabar apleista, bet vis dėlto dar lengvai pritaikoma ginti. Lenkai Gardino tiesioginiu puolimu — iš priekio paimti nesikėsino, o stengėsi apeiti Gardino miestą sparnuose. Jiems tai vėliau pavyko. Prie Gardino, Asuža miestelyje, stovėjo 2 pėst. pulko kap. J. Petruičio batalionas, saugojo perėjimus per Nemuną.

Mūsų puolimui buvo sudarytos trys voros:

Dešinioji, majoro A. Jakaičio vora, 10 pėst. pulko du batalionai, viena baterija ir vienas eskadronas. Uždavinys: susitelkti Cipliškėse (kaimas pusiaukelėje iš Kalvarijos į Suvalkus), užimti Suvalkus ir pulti Augustavo link.

Vidurinioji, majoro K. Ramanausko vora, du batalionai (vienas 2 pėst. pulko ir vienas 5 pėst. pulko). Uždavinys: susitelkti Beržininke, užimti Seinus, Gibus ir pulti Augustavo link.

Kairioji, majoro J. Čapliko vora, 5 batalionai (3-8 pėst. pulko, 1-2 p.p. ir 1-6 pėst. pulko) dvi baterijos ir raitų žvalgų komanda. Uždavinys: Susitelkti Sapackinėj, prisidengus (saugojant) savo kairįjį sparną, tvirtai spausti lenkus Augustavo link.

Rezervas, kapitonas K. Škirpa, sustelkti Seirijų apylinkėj ir būti pasiruošus žygiui.

Rugsėjo 2 d. visos trys voros, kaip joms buvo įsakyta, pradėjo puolamąjį žygį. Pradžioje sekėsi gan gerai. Tačiau tuoj dešinioji vora sutiko stiprų pasipriešinimą, tad ir sustojo. Majorui A. Jakaičiui buvo duotas labai platus baras nuo Rytprusių sienos iki Punsko ir Kalietninko. Jėgos tokiam uždaviniui vykdyti jisai turėjo per mažai. Lenkai šiame ruože buvo dvigubai stipresni. Aktyviai veikė lenkų kavalerija, užjodama ir puldama majoro A. Jakaičio voros užnugarį. Vora pasitraukdavo, susitvarkydavo ir vėl puldavo abipus Kalvarijos-Suvalkų plento. Užėmė Kalietninką. Iki Suvalkų tebeliko dar apie 10 kilometrų. Judrios kautynės vyko 3 dienas. Tačiau Suvalkų paimti nepavyko. Esamos jėgos buvo perdaug mažos.

Vidurinei vorai pradėjus žygį, lenkai tuoj atsiuntė du parlamentarus, kurie klausė: "Ką tai reiškia, ponai, ar tai karas?" Jie buvo suimti ir pasiųsti į divizijos štabą. Divizijos štabas pasiuntė juos į belaisvių stovyklą. Jokio atsakymo lenkams neduota.

Rugsėjo 2 d. majoro K. Ramanausko vora, po 3 valandų kautynių prie Seinų, užėmė Seinus, Gibus ir Krasnapolį. Lenkai traukėsi. Vora pasuko Augustavo link ir rugsėjo 3 d. pavakarėje priėjo prie pat Augustavo, kur sutiko stiprų lenkų pasipriešinimą. Rugsėjo 4 d. anksti rytą vykdė Augustavo miesto apėjimą iš vakarų, kuris nepavyko. Vora sustojo.

Kairioji, majoro J. Čapliko vora, rugsėjo 2 d. anksti rytą pradėjo taipgi puolamąjį žygį. Tą pat dieną užėmė Lipską. Sparno apsaugai Lipske buvo paliktas vienas batalionas. Puolimą tęsiant, kairiojo sparno apsaugai buvo pasiųstas dar vienas batalionas. Su likusiais trimis batalionais nužygiuota Augustavo link. Prie Au-

(Nukelta į 5 psl.)

Mūsų kariai 1920 metais Augustavo miškų gūdumoje laukia juos atakuojančių lenkų. (Iš Br. Kviklio archyvo)

ITALIŠKOJI MENO PARODA

ŠAULĖ JAUTOKAITĖ

Šiuo metu iki lapkričio 1 d., Chicagos Meno institute vyksta meno paroda, pavadinta "Aštuonioliktojo šimtmečio menas Italijoje: rokokas iki romantizmo". Tai pirmoji tokia meno paroda, suruošta ne tiktai Chicagoje, bet visoje Amerikoje. Chicagos, Minneapolio ir Toledo meno muziejų direktoriai, jau 1964 m. susitarę, pradėjo ruošti šią parodą. O ta paroda labai turtinga, susidedanti daugiau kaip iš 100 paveikslų, kuriuos piešė apie 80 skirtingų menininkų. Dauguma šios parodos dailininkų pavardžių bus negirdėtos jos lankytojams, išskyrus Tiepolo, Canaletto. Kadangi meno knygos dažniausiai yra iliustruojamos vis tų pačių dailininkų meno kūriniais, todėl šita paroda, kaip tik ir duoda gerą progą susipažinti su nežinomais menininkais ir pamatyti jų dar nematytus darbus, kurie mums liudija jų kūrėjų didelį talentą.

Pietro Longhi — Besipuošianti ponia
Iš 18 šimtmečio italų tapybos parodos Chicagos Meno institute

Rokoko stilius, išvystytas Prancūzijoje, karaliaus Liudviko XIV ir XV laikais, greitai pasklido po visą Europą: Angliją, Italiją, Austriją, Lenkiją, Vokietiją. Kiekviename krašte jis yra truputį skirtingas, labiausiai išsiskiriąs vokiškasis rokokas, pasireiškęs tobuliausioje formoje. Itališkasis rokokas yra ramesnis ir paprastesnis, palyginus su šiaurės kraštų rokoku.

Ši meno paroda yra suskirstyta į šešias Italijos meno provincijas: Venecijos, Bolognos, Lombardijos, Florencijos, Romos ir Neapolio. Kaip matyti iš meno parodos darbų, visose šešiose meno provincijose rokokas vienodai vystėsi ir klestėjo. Ir kadangi rokokas (terminas kilęs iš pracūziško žodžio "rocaille" — kriauklių motyvas) pasireiškia kaip dekoratyvinė meno srovė, kurios pagrindinis motyvas yra meistriškai išraitytos, į kriaukles panašios formos su smulkių lapelių ir gėlyčių pagražinimais, todėl visa šita itališkoji meno paroda ir duoda tokį bendrą vaizdą — dekoratyvinio meno, lengvos nuotaikos, grakščių formų, švelnių spalvų, daug lengvumo, žaismingumo ir elegancijos. Aštuonioliktojo šimtmečio rokoko menininkai piešė taip, kad savo publiką patenkintų, o ne ją pamokytų ar pakeltų iš kasdienybės. Ir nors šios meno parodos tematika gali patenkinti kiekvieną žiūrovą savo įvairumu, tačiau visi šios meno parodos kūriniai, kad ir skirtingomis temomis, mažiau ar daugiau yra atvaizduoti toje pačioje geroje nuotaikoje. Visi dailininkai kreipia didžiausią dėmesį į savo kūrinių išviršinį įmantrumą, o paskui į jų vidujinę reikšmę. Pats žmogus lyg ir dingsta savo išpuoštoje aplinkoje: prašmatniuose rūbuose, komplikuotoje architektūroje, judrioje gamtoje.

Parodos tematiką galima suskirstyti maždaug šitaip: daug kūrinių religinėmis temomis, paimtomis iš Senojo Testamento ir iš Šv. Šeimos gyvenimo; istorinių kovų scenos; pastoraliniai vaizdai; scenos iš kasdieniškojo gyvenimo, dažniausiai vaizduojančios pačius dailininkus, dirbančius savo studijose; miestų vaizdeliai. Miestų vaizdais labiausiai yra pasižymėjęs Canaletto, kuris yra vadinamas anų laikų "fotografu", nes jis yra daugiausia nupiešęs miestų vaizdų ne tiktai Italijos ir Venecijos, bet taip pat ir kitų kraštų ,po kuriuos jis važinėjo.

Anais laikais pas dailininkus užsisakydavo sau paveikslus ir privatūs žmonės, todėl daug jų yra mažo dydžio, pritaikyti privačiam butui. Būdami nedideli, šie paveikslai įgauna šilto asmeniškumo, intymumo. Tam intymumui dar sustiprinti po jais parodoje yra padėti anų laikų baldai — kėdės, sofos, staliukai.

Paveikslai piešti bažnyčioms arba vienuolynams yra dideli, monumentalūs. Vienas toks pavyzdys yra G. B. Tiepolo religinis kūrinys "Madona su Vaikeliu ir su šventaisiais Domininku ir Jacintu". Šis paveikslas yra pakabintas virš altoriaus, kuris yra panašiai apdengtas kaip paveiksle. Kad išgavus dar giedresnę religinę nuotaiką, toje vietoje per garsintuvą (paslėptas po altorium) yra grojama rokoko laikų religinė muzika, taip kad čia pat galima be arpiškai jausti anų laikų bažnytinę nuotaiką.

Portretiniuose paveiksluose dailininkas sutelkia visą dėmesį į pozuotojo apsirengimą ir jo aplinką. Pvz. muzikanto portrete mūsų dėmesį pirmiausia patraukia jo nepaprastai ištaigingi rūbai, priekyje sudėti muzikos instrumentai, gracingi pirštai, skleidžią didelės gaidų knygos lapus, o tik paskui surandame ir muzikanto veidą. Panašiai yra ir su kitais paveikslais, kuriuose randame daug puošmenų, angeliukų, architektūrinės prabangos. Ir taip visuose itališkosios aštuonioliktojo šimtmečio rokoko parodos meno darbuose rasime, pamatysime ir pasigrožėsime nepaprastu jos turtingumu ne tik kiekybe, bet ir kokybe. Čia visuose paveiksluose rasime tiktai gražius, taisyklingų bruožų žmones, aprengtus švelniai spalvingais, raitytų linijų rūbais, sustabdytus grakščiuose judesiuose ir nuotaikingai kilniose veido išraiškose. Žiūrėdami į juos, mes pasidžiaugiame jų gracija ir elegancija, kurie ir yra visos šios meno parodos pagrindiniai bruožai.

Ši aštuonioliktojo šimtmečio italų tapybos paroda yra viena iš įdomiausių meno parodų, suruoštų Chicagos Meno institute. Nepaprastai gražiai ir skoningai paruošta šitoji paroda yra nekasdieniška šventė kiekvienam meno mėgėjui.

Domenico Corvi — Tapybos alegorija
Iš 18 šimtmečio italų tapybos parodos Chicagos Meno institute

Solženicinas Amerikos scenoje

Minnesotos Teatro bendrovė šį mėnesį pradeda vaidinti Solženicino dramą. Tos bendrovės naujas meno direktorius M. Langham ją stato Tyrone Guthrie teatre, Minneapoly, Minn. Numatoma, kad tai sukels dėmesio ne tik tarp dramaturgų, bet ir literatūriniuose bei politiniuose sluoksniuose. Solženicinas, tas gal pats didžiausias dabarties rusų rašytojas, išmestas iš Sovietų rašytojų sąjungos, dabar Riazanėje gyvenąs trijų kambarių bute su savo žmona, jos motina ir dviem tetom, savo kūriniu išeina į tarptautinę sceną.

Rašytojas A. Solženicinas, 1970 m. garsiosios Nobelio premijos laureatas.

Solženicino kūryba dabar domisi ir laisvasis pasaulis, ir Sovietų Sąjungos skaitytojai, kurie moka net po 80 rublių už jo romano "Pirmasis ratas" kopiją, o 80 rublių tai juk mėnesio alga... Kaip vakar mūsų dienraščio laidoje buvo pranešta Solženicinui šiemet Švedijoje paskirta ir pati garsiausioji pasauly, didžioji Nobelio literatūros premija. Tai irgi milžiniškas rašytojo įvertinimas, kuris, žinoma bolševikams sudarys daug rūpesčio ir nemalonumų, kaip ir ankstesnis toks pat Pasternako atvejis.

Dabar statomas draminis veikalas buvo slapta iš Sovietų Sąjungos išgabentas. Jo pavadinimas: "Meilės mergaitė ir nekaltasis". Išvertė B. Bethell ir D. Burg. Scenai paruošė Paul Avila Mayer, panaudodamas kai kurias ištraukėles ir iš "Pirmojo rato", kur rašytojas sunaudojo savo 11 metų kalinimo patirtį...

Solženicino drama apibūdinama kaip Rusijos darbo lagerio gyvenimo mozaika. Dramoje esama net per 40 personažų. Režisierius Langham gerai pažįsta lagerio gyvenimą, nes, būdamas britų karininkas, jis buvo II Pasaulinio karo metu patekęs į vokiečių nelaisvę. Solženicino veikalas bus rež. Langramo premjera dabartinėse patalpose.

Vaižganto saulėlydžio drama

(Atkelta iš 3 pusl.)

ganto gatvėn, o iš jos matosi ne vien dabartis, bet ir praeitis. Matosi visas gyvenimas. Kiek dešimtų metų? Tumas keturiasdešimt metų ėjo iš seminarijos į paskutinį kampą kalne. Juk čia galima buvo ateiti per keturiasdešimt minučių. Jis nežinojo, kad čia Jakštui per toli, kad čia kalnan jis neateis, ir pradėjo gailėtis, kad atsikėlė".

Taigi, kokia ironija, Tumas su Smetona susipyko dėl religijos ir krikščionių demokratų, kurie jį taip paskutiniais jo gyvenimo metais puolė.

Gi nuostabu, stačiai stebuklinga yra tai, kad Vaižgantas ir tokiomis sąlygomis nenusiminė ir kūrė.

Baigdamas, noriu padėkoti Lietuvių katalikų akademijai už man temos parinkimą. Perskaičiau daug dalykų pirmą kartą. Ir man šiandien Tumas tapo dar didesnis. Tą pat patarčiau padaryti kiekvienam lietuviui šviesuoliui. Gerai, kad žmogus gyvas tampa mitas ir legenda. Bet Tumas yra didesnis realybėje, noriu pasakyti, savo raštuose.

LIETUVON
UŽSISAKYKITE TIK SPECIALIUS RUBLIŲ PAŽYMĖJIMUS
Specialūs Rubliai yra keturis kartus vertingesni nei paprasti rubliai. SU SPECIALIAIS RUBLIŲ PAŽYMĖJIMAS jūsų giminės gali įsigyti ką jie tik nori Vneshposyltorg UŽSIENIO VALIUTOS KRAUTUVĖSE už dalelę reguliarios kainos — tikrumoje už ketvirtadalį reguliarios kainos arba net mažiau. Kai kurie daiktai yra įkainuoti taip pigiai, kad jų vertė yra 10 rublių už dolerį. Reikalaukite mūsų NAUJO katalogo. Jis NEMOKAMAS. Įsitikinsite, kad SPECIALŪS RUBLIŲ PAŽYMĖJIMAI yra geriausia dovana jūsų giminėms. Pristatomi į namus 3-4 savaičių laike. Kaina: $2.13 už vieną Specialų Rublį. Visiškai jokių kitų primokėjimų. Pilnai garantuota.
Užsakykite dabar.
Užsakykite tik per
INTERTRADE EXPRESS CORP.
125 East 23rd Street
Second Floor
New York, N. Y. 10010
Tel.: 982-1530
Reikalaukite mūsų nemokamo naujo katalogo su iliustracijomis.
SVARBU
Imame užsakymus automobiliams ir butams.

Al's Texaco Service
Savininkas Albinas Lakickas
Mechanikas Stasys Šarauskas
STABDŽIAI — SANKABOS — TRANSMISIJOS
ir motorų remontas — Tune-up.
5759 So. Western Avenue
(kampas 58-tos gatvės)
TELEF. — PR 8-9533

Kovos su lenkais prieš 50 metų

(Atkelta iš 4 pusl.)

gustavo, Saino ir Sainelio ežerų tarpeklyje sutiktas stiprus lenkų pasipriešinimas. Vora buvo priversta sustoti. Bandyta dar ir Augustavą ir ežerus apeiti, betgi nepavyko. Augustavo miestas tapo mūsų apsuptas iš trijų pusių. Laikėsi tik dėka stiprios lenkų ugnies. Divizijos vadas ir štabas džiūgavo, manydami, kad Augustavo operacija pavyks gerai užbaigti, nežiūrint dešiniosios voros nepasisekimo. Tačiau greitai situacija pasikeitė, ir viltis laimėti išblėso.

Rugsėjo 5 d. lenkai pradėjo kontrapuolimą. Pasinaudodamas Augustavo dideliais miškais, nepastebėtas lenkų kvalerijos pulkas užjojo į mūsų vidurinės voros užnugarį. Užėmė Sierskių vietovę, kur buvo majoro K. Ramanausko vadovietė. Sušaudė majorą K. Ramanauską ir puolė Augustavo link į vidurinės voros užnugarį. Abu vidurinės voros batalionai pasitraukė Seinų link su palyginti mažais nuostoliais. Pasitraukimą lengvino miškas, bet sunkus buvo perėjimas per Juodosios Ančios upę, kurios krantai yra klampūs ir pelkėti. Tuo laiku lenkai pradėjo spausti ir kairiąją majoro J. Čapliko vorą. Turėdamas abu sparnus atvirus, majoras J. Čaplikas pasitraukė nuo Augustavo Lipsko link.

Rugsėjo 6 d. armijos vadas plk. ltn. K. Ladiga, Marijampolės grupei (2-os divizijos vadui) įsakė pereiti į gynimąsi: Lipsko, Juodosios Ančios, Vygrių ež., Kalietninko, Vižainio ež., Vištyčio rioboje. Tuo laiku dar šias vietoves mūsų kariuomenė turėjo savo žinioje. Lenkai tęsė puolimą ir rugsėjo 7-9 d. užėmė: Lipską, Gibus, Krasnapolį, Kalietninką ir rugsėjo 10 d. Seinus. Lenkai vėl priėjo maždaug maršalo Focho demarkacijos linją. Mūsų kariuomenės dalys sustojo gintis prie Beržininko, Žagarių, Punsko, Cipliškių. Stambesnės kautynės aprimo, trumpą laiką vyko tik maži žvalgų susirėmimai.

Augustavo operacija nepavyko. Užsimojimai buvo dideli, norėta buvo su mažesnėmis jėgomis sumušti didesnes. Aukštesnieji vadai ignoravo lenkų kariuomenės pajėgumą. "Duosime keletą šūvių, ir išlakstys lenkiškos žąsys", taip sakydavo vyresnieji. Jaunesnieji vadai ir kareiviai uoliai vykdė jiems duotus įsakymus, nors buvo ir tokių, kurie garsiai sakydavo: "Kuriems velniams mums reikalingi tie Suvalkų ir Augustavo mozūrai". Tačiau, ir taip sakydami, jie buvo klusnūs ir pareigingi kariai. Suvalkų—Augustavo apylinkių gyventojų daugumą iš tikrųjų sudaro mozūrai. Lietuviai gi daugumą gyventojų sudaro Punsko, Seinų ir Beržininko apylinkėse.

Kariuomenės vadovybė nusprendė sustiprinti šį barą ir atkelti jin daugiau jėgų. Buvo atkelta 3 pėstininkų majoro Igno Musteikio divizija, 3 ir 6 pėst. pulkai. Paskirtas naujas Marijampolės grupei vadas generolas M. Katche, kuris savo štabą įkūrė Simne. Plk. V. Grigaliūnas—Glovackis pasiliko vadovauti 2-rajai pėst. divizijai, jo štabas pasiliko Seirijuose. 3-čios pėst. divizijos vadas ir štabas apsistojo Kalvarijoje. 10 pėst. pulką, kuris buvo gerokai pavargęs, pakeitė 3 ir 6 pėst. pulkai.

(Bus daugiau)

Standard Federal Savings
"We'll Interest You More..."
ONCE YOU HAVE DECIDED ON YOUR GOAL . . .
DECIDE ON STANDARD FEDERAL
We will help you save by offering you two most important ingredients for any savings program, safety and high earnings. We pay the highest interest rates permitted by Federal law and no savings institution in the country has a better record where the safety of saver's money is concerned — we have honored every withdrawal request promptly since our founding in 1909, and that includes the dark panic days during the great depression. When you need your savings, Standard Federal will have them available to you plus accrued earnings, and this you can depend on.
Helping savers have more savings is our constant goal. This policy has helped us become one of the nation's largest Federals. We Welcome your inquiries; we are here to help.
5% TO 6%
PER ANNUM
DEPENDING ON TYPE, AMOUNT AND TERM
INTEREST PAID QUARTERLY
STANDARD FEDERAL
SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION OF CHICAGO
4192 Archer Avenue at Sacramento • Chicago, Illinois 60632 • 847-1140
ASSETS OVER $145,000,000. RESERVES OVER $12,900,000.
OFFICE HOURS:
Monday & Thursday, 9 a.m. to 8 p.m. • Tuesday & Friday, 9 a.m. to 4 p.m.
Saturday, 9 a.m. to 12 Noon • Wednesday, no business transacted.

KULTŪRINĖ KRONIKA

Vinco Krėvės vardo literatūrinė premija paskirta Kazimierui Barėnui

Jau kuris laikas kas antri metai Lietuvių akademinio sambūrio Montrealyje skiriama Vinco Krėvės vardo literatūrinė premija šiemet atiteko Anglijoje gyvenančiam mūsų rašytojui **Kazimierui Barėnui** už jo romaną **"Tūboto gaidžio metai"**. Romaną, kuriame vaizduojamas lietuviškas kaimas pirmojo pasaulinio karo vokiečių okupacijoje, 1969 metais išleido "Nidos" knygų leidykla Londone. Laureatui premija (500 dol.) bus įteikta iškilmingome akte Montrealyje (Kanadoje) spalio 24 d.

Ši, jau aštuntoji, Akademinio sambūrio literatūrinė premija paskirta už 1968—1969 metais išėjusias ir dar nepremijuotas grožinės literatūros knygas. Šiemetinę premijai skirti jury komisiją sudarė: dr. I. Gražytė, dr. H. Nagys, J. Adomaitis, V. Jonynas ir A. Beniušis. Komisija 1970 m. rugsėjo 30 d. posėdyje K. Barėnui premiją paskyrė balsų dauguma. Po premijuotosios knygos "Tūboto gaidžio metai" daugiausia komisijos balsų gavo sekančios knygos: Vitalijos Bogutaitės eilėraščių rinkinys "Lietus ir laikas", Kazimiero Barėno kita knyga "Atsitiktiniai susitikimai" ir Leonardo Andrickaus poezijos knyga "Po Dievo antspaudais".

Apie Kazimiero Barėno dabar premijuotąjį romaną "Tūboto gaidžio metai", jį recenzuodamas "Draugo"" kultūriniame priede (1970. V. 9.) Vytautas A. Jonynas, be kita ko, sako:

"Knyga pasižymi didele saiko nuovoka. Barėnas nesaržuoja, nejuodina okupantų, nors jų, kaip Nelabojo, artumą jauti visą laiką... Barėno knyga nei nepataisomai buitiška, nei monochromatinė, nei nuobodi, nei idealizuojanti kaimą... Barėnui pavyksta išvengti tradicinių, trafaretinių mūsų kaimo atstovų — atstovų: paskalas nešiojančių senmergių pustuzinio davatkų ir dievotesnių už Dievą panteistų senelių... Ne per dažniausiai susilaukiam knygų, iš kurių padvelkia mostas, žinojimas, ko norima ir ko siekiama kūriniu pasakyti".

Kazimieras Barėnas, matyt, žinojo ko siekti ir, svarbiausia, pajėgė pasiekti pačia kūrybingiausia prasme. Todėl dabar ir premija, todėl dabar ir tos knygos neskaičiusiems gera paskata ją perskaityti.

Rašytojas Kazimieras Barėnas, kuriam už romaną "Tūboto gaidžio metai" paskirta 1968-69 metų Vinco Krėvės vardo literatūrinė premija

Rašytojas Antanas Vaičiulaitis pasakoja apie savo susitikimus su prancūziškai rašiusiu lietuvių poetu Oskaru Milašium. Vaičiulaitis čia kalba Lietuvių katalikų mokslo akademijos New Yorko židinio surengtame Milašiaus minėjime rugsėjo 27 d. Nuotrauka V. Maželio

● **Trijų dienų lietuvių poezijos festivalis planuojamas surengti kitąmet Chicagoje.** Tai, atrodo, bus visai naujas, mūsų organizuoto jaunimo gretose kilęs sumanymas. Šalia buvusių kelių dienų mokslo ir kūrybos simpoziumų, šalia teatro festivalio ir kitų platesnio dėmesio vertų užmojų, poezijos festivalio sumanymas stipriai liudija mūsų čionykščio kultūrinio gyvenimo ne išblėsimą, o atvirkščiai — jo gajumą, ieškojimą naujų būdų ir naujų formų akcentuoti atskiroms jo sritims.

Poezijos festivalio rengėjai šiomis dienomis pasiuntė šešiasdešimt dviem mūsų rašytojam, literatūros mokslininkam bei šiaip kultūrininkam tam tikrą informaciją apie poezijos festivalio planavimą, duodant provizorinį jo planą ir kviečiant užklaustuosius atsiliepti su savo pasiūlymais, pataisomis bei sugestijomis.

Festivalio iniciatorių pirminiai planai maždaug tokie. Po ilgų svarstymų ir galvojimų yra nutarta surengti Šiaurės Amerikos Lietuvių Poezijos Festivalį. Jo ruošėjas ir vykdytojas yra Chicagos studentų ateitininkų Korp! Šatrija. Festivalio numatyta data — 1971 m. rugsėjo 4—6 d., Chicagos Jaunimo centre.

Šio festivalio tikslas — supažindinti mūsų visuomenę, o ypač jaunimą, su lietuviškąja poezija. To supažindinimo būdas priklausytų nuo festivalio dalyvių pageidavimų.

Rengėjams atrodo, kad vien tik esamųjų poetų laisvajame pasaulyje poezijos skaitymas būtų per siauras ir mažas pristatymo būdas. Todėl jie mano, kad festivalis galėtų susidėti iš dviejų dalių: 1) literatūros kritikų ir žinovų žvilgsnis į lietuvių poeziją pašnekesių formoje ir 2) poezijos tiesioginis pristatymas, dalyvaujant patiems kūrėjams arba aktoriams, skaitant poetų kūrinius.

Provizorinė programa numatoma tokia:

Pirmoji diena — šeštadienis:

a) Festivalio atidarymas,
b) Paskaita apie lietuvių poeziją išeivijoje,
c) Pietų pertrauka,
d) Paskaita ir diskusijos,
e) Pertrauka vakarienei,
f) Jaunųjų poetų pasirodymas.

Antroji diena — sekmadienis:

a) Paskaita ir diskusijos apie dabartinės Lietuvos poeziją,
b) Antroji paskaita ir diskusijos apie Lietuvos poeziją,
c) Pertrauka,
d) Mūsų vyresniųjų poetų vakaras.

Trečioji diena — pirmadienis (Labor Day):

a) Pagrindinė paskaita apie lietuviškąją kūrybą apskritai,
b) Koncertas. Jo programą atliktų Jaunimo teatras, pateikdamas lietuviškos poezijos pynę, arba atlikdamas mūsų poeto - klasiko vieną kurį didesnį kūrinį.

Taip atrodytų poezijos festivalio programa. Rengėjai šaurijiečiai mano, kad į poezijos festivalį reikėtų kviesti **visus** laisvojo pasaulio lietuvius poetus. Gi pašnekesių vadovais ir paskaitininkais kviestini literatūros dalykus dėstą profesoriai, mokytojai, kritikai bei šios srities žinovai.

● **Lietuvoje minėta M. Čiurlionio gimtadienio sukaktis.** Rugsėjo 22 d. kauniečiai gausiai lankė M. K. Čiurlionio galeriją — tą dieną atžymėtos dailininko ir kompozitoriaus 95-sios gimimo metinės. Sukakties išvakarėse Čiurlionio sesers V. Čiurlionytės - Karužienės iniciatyva baigtas restauruoti rankraštynas. Tai buvo atlikta Leningrade — pavyko "atnaujinti" daugiau kaip pusantro tūkstančio puslapio gaidų, eskizų, laiškų, iš dalies buvo atkurti kai kurie nukentėję tapybos darbai. Muzikos salėje galerijoje buvo atlikti Čiurlionio kūriniai. Apie menininko gyvenimą, kūrybą kalbėjo dailininkė M. Mildažytė-Kulikauskienė ir kompozitorius G. Kuprevičius. (E.)

Nuo 1914 Metų

Midland Savings aptarnauja taupymo ir namų paskolų reikalus visus mūsų apylinkės. Dėkojame Jums už mums parodyta pasitikėjima. Mes norėtume būti Jums naudingi ir ateityje.

Sąskaitos apdraustos iki $20,000.00

Frank Zogas, President

MIDLAND SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
4040 ARCHER AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS 60632
PHONE: 254-4478

5% All accounts compounded daily — Passbook savings paid quarterly.

INSURED

6% 2 Years Savings Certificates (Minimum $5,000)

Mūsų erdviose patalpose turime didžiausį pasirinkimą visų moderniškų baldų, elektrinių krosnių, radijo ir televizijos aparatų, šaldytuvų ir kitų namams reikmenų.

LIETUVIŲ ISTAIGA

ROOSEVELT FURNITURE CO.
F. A. RAUDONIS ir N. BERTULIS
2310 W. Roosevelt Road Tel. SEeley 3-4711
Atdara pirmad. ir ketvirtad. 9-9 val.; antrad., trečiad. ir šeštad. nuo 9 iki 6 val. sekmad. atdara nuo 11 iki 6:30 val. po pietų.

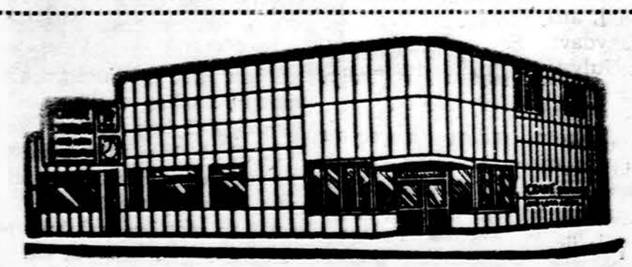

CRANE SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
B. R. PIETKIEWICZ, Prez.
2555 West 47th Street Tel. LAfayette 3-1083
PLENTY OF FREE PARKING SPACE

5¼% Mokamas už Vienų Metų Certificatų sąskaitas Minimum $5,000.00

INSURED

5% Naujas aukštas dividendas mokamas už investavimo sąskaitas.

PINIGAI ĮNEŠTI IKI 15 D. PELNO NUOŠIMČIUS NUO 1 D.
Dividendai mokami sausio ir liepos mėn. 31 d.

VALANDOS: PIRMAD. ir KETVIRTAD. .... 9 v. r. iki 9 v. v.
ANTRAD. ir PENKTAD. .... 9 v. r. iki 5 v. v.
ŠEŠTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. — Trečiad. uždaryta.

JEI JŪS NORITE SIŲSTI
SIUNTINIŲ DOVANAS Į LIETUVĄ
IR VISAS USSR DALIS,
NAUDOKITĖS PATARNAVIMU PLAČIAI ŽINOMOS
FIRMOS
PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, INC.
(LICENSED by Vnešposyltorg)

VYRIAUSIA ĮSTAIGA
1776 Broadway, New York, N. Y. 10019
Tel. — 581-6590; 581-7729

Siuntiniai siunčiami per mūsų firmą paskyrimo vietą pasiekia trumpiausiu laiku. Siuntinių pristatymas garantuotas. Visi muitai apmokami mūsų įstaigose, gavėjas NIEKO NEMOKA.

Prie firmos skyrių yra krautuvės, jose rasite žemiausiomis kainomis pasirinkimui įvairiausių audinių, taip pat maisto produktų, odos avalynei ir kitų daiktų.

Firmą - skyriai atidaryti kasdien nuo 9 valandos ryto iki 6 valandos vakaro.

Šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 9 valandos ryto iki 4 valandos popiet

MŪSŲ SKYRIAI:

BROOKLYN, N. Y.	1536 BEDFORD AVE.	IN 7-6465
NEW YORK 3, N. Y.	78 SECOND AVENUE	OR 4-1540
NEWARK, N. J.	378 MARKET STREET	MI 2-2452
SOUTH RIVER, N. J.	46 WHITEHEAD AVENUE	CL 7-6320
UTICA, N. Y.	963 BLEECKER STREET	RE 2-7176
FARMINGDALE, N. J.	FREEWOOD ACRES	363-0494
PHILADELPHIA 23, PA.	631 W. GIRARD AVENUE	PO 9-4507
ALLENTOWN, PA.	126 TILGHMAN STREET	HE 5-1654
LOS ANGELES 4, CAL.	159 SO. VERMONT AVENUE	DU 5-6550
CHICAGO 22, ILL.	1241 NO. ASHLAND AVENUE	HU 6-2818
BALTIMORE 31, MD.	1900 FLEET STREET	DI 2-4240
BUFFALO 12, NEW YORK	701 FILLMORE AVENUE	TX 5-0700
DETROIT 12, MICH.	11601 JOS CAMPAU AVENUE	365-6780
HARTFORD 6, CONN.	122-126 HILLSIDE AVENUE	249-6216
JERSEY CITY, N. J.	219 MONTGOMERY ST.	HE 5-6368
SYRACUSE, N. Y. 13204	515 MARCELLUS STREET	475-9746
CLEVELAND 13, OHIO	1028 KENILWORTH AVENUE	PR 1-0696
HAMTRAMCK, MICH.	11339 JOS CAMPAU AVENUE	365-6746
SO. BOSTON, MASS.	396 W. BROADWAY	AN 8-1120
TRENTON 10, NEW JERSEY	1152 DETTZ AVENUE	EX 2-0306
RAHWAY, N. J.	47 E. MILTON AVENUE	381-8997

WAGNER & SONS
Typewriters — Adding Machines — Checkwriters
Nuomoja — Parduoda — Taiso
NAUJOS NAUDOTOS
Virš 50 m. patikimas patarnavimas
NAUJOJE VIETOJE
5610 S. Pulaski Rd., Tel. 581-4111

NAMŲ TAISYMO DARBAI
Staliaus, dažymo ir visus kitus darbus atlieka lietuvis — labai prieinama kaina.
SKAMBINTI RE 7-9615

WARREN HEATING COMPANY
24 val. degintuvų ir alyvos pristatymo patarnavimas. Išvalymas už specialias rudens kainas.
Nemokami apskaičiavimai krosnių ir boilerių įtaisymui.
Al. Wojnarowski, Prop., 4056 W. 26th St., Chicago, Ill. Ph. 762-8420 or 762-8621

PETE'S AUTO REPAIR
Taisoma — Motorai, automatinės transmisijos, stabdžiai. Generatoriai, starteriai. Motor Tune-up. Ir kiti patalsymai. PETRAS PIŠNYS, sav. 6211—15 S. Damen Ave. Tel. 737-5888.

MARQUETTE PHOTO SUPPLY
IR MĖGĖJAMS
Daug sutaupysite pirkdami čia įvairių filmų foto aparatus bei jų reikmenis. Pasinaudokite patogiu planu atidedant pasirinktus reikmenis ypatingai progai. Pilnai užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atidara pirmad. ir ketvirtad. vakarais iki 9 val.
REIKMENYS FOTOGRAFAMS
3314 West 63rd Street
Chicago, Illinois 60629
Telef. PRospect 6-8998

ROOSEVELT PICTURE FRAME COMPANY
Manufacturers

Rankomis išpiaustyti paveikslų rėmai—pritaikintni paveikslams ir skelbimams rėmai—metalu aplieti rėmai.
2400 So. Oakley Ave., Chicago
Tel. VIrginia 7-7258 - 59

PAPIGINTA KAINA
UŽSAKYKITE DRAUGĄ JAUNIMUI

Reikia visomis išgalėmis stengtis pratinti mūsų jaunimą skaityti lietuvišką spaudą. Mūsų dienraščio administracija nori Jums šiame svarbiame reikale nuoširdžiai padėti.

Jeigu Jūs prenumeruojate "Draugą", o Jūsų vaikai gyvena skyrium ir lanko mokyklą svetimoje aplinkumoje, Jūs galite jiems užsakyti šio lietuviško dienraščio antrąją prenumeratą atskirai, papiginta kaina, gaudami visą trečdalį nuolaidos nuo pilnos prenumeratos kainos.

Ir jaunavedžiams galite užsakyti "Draugą" tomis pačiomis sąlygomis — papiginta kaina. Jūsų sūnūs ir dukros, gyvendami Jūsų namuose, gal skaitė lietuvišką dienraštį. Pratęskite šią gražią tradiciją ir jiems atskirą šeimą sukūrus.

Visais atvejais pasinaudokite teikiama trečdalio nuolaida.

Veikime drauge, kad mūsų jaunimas skaitytų lietuvišką dienraštį "Draugą"!

"Draugo" administracija

HENRIKAS RADAUSKAS KUKLIUOSE PRISIMINIMUOSE

Du tarytum epizodiniai mažmožiai iš atminties man neišdyla. Su poetu Henriku Radausku tesu susipažinęs jau Chicagoje: rankas kits kitam paspausdavom, vienu kitu žodžiu susitikę pasikeisdavom. Suartėjimui nebuvo progų. Vėliau rečitaliuose perteikdavau poeto kūrybą, ieškodamas paslapties jai atskleisti. Knygų lentynoje yra jo poezijos rinkiniai. Lyg ir nebūtų stiprios priežasties prašnekti: šimtai žmonių gali pasigirti prasmingesniais kontaktais. Tik du dalykai manyje užsiliko. Kuriais ir bandau pasidalinti.

Kartą vienas Chicagos savaitraštis atspausdino "dainelę" — H. Radausko eilėraštį. Šalia tilpo naudingas patarimas tinkamai kopūstus troškinti. Tylus, rezervuotas poetas atsiliepė griežtu protesto laišku redakcijai, kone Antanui Škėmai būdingu nepasitenkinimo stiliumi. Aštriai ironizuodamas, rodąs griežtą pasipiktinimą, pabrėždamas etikos stokojimą, poetas, matyt, buvo parašęs pikčiausią savo gyvenime protestą. Tasai Henriko Radausko laiškas savaitraštyje nepasirodė ir, rodos, liko sunaikintas. Nemenkas biografui nuostolis! Teko protestą skaityti ir stebėtis esteto satyros bei puolimo ataka: kova su aklu slibinu.

Chicagoje Vytauto Sauliaus buvo skoningai išleisti visi trys išeivijoje pasirodę H. Radausko poezijos rinkiniai; šioje vietovėje poetas kurį laiką buvo gyvenęs, pakeldamas neįprastą, varginantį, slėgiantį darbą.

Jam Chicagoje bebūnant, pergyvenau antrąjį šviesų epizodą.

Lietuvoje, jei reikėjo stipraus vertimo, drąsiai kreipdavaus į Kazį Binkį, anas niekad paslaugos neatsakydavo. Bet su Kazimieru rišo bičiulystė ir dvasinis artumas. Dabar gi prireikė vieno "Makbeto" monologo vertimo. Numaniau, koks puikus Henrikas Radauskas poezijos vertėjas, todėl parašiau jam laišką, paprašydamas monologą paversti lietuvišku tekstu. Originale jis prasideda:

Tomorrow, and tomorrow, and tomorrow,
Creeps in this petty pace from day to day,
To the best syllable of recorded time;

Pradžiugau, kai netrukus gavau atsakymą ir tokį vertimą:

Rytojus ir rytojus ir rytojus
Žingsniukais šliaužia iš dienos dienon,
Ligi paskirto laiko pabaigos;
Ir praeitis kvailiams nušviečia kelią
Mirtin dulkėton. Gesk, menka žvakute!
Gyvenimas — tik slankiojas šešėlis,
Artistpalaikis, valandą po sceną
Bėgiojas pasipūtęs ar įpykęs,
Paskui turįs nutilti. Tai bepročio
Kalba, pilna riksmų ir įtūžimo,
Kuri nereiškia nieko.
Šekspyras, Makbetas,
5 veiksmas, 5 scena

Lydimas laiškas sakė: "Galit, jei patinka, naudoti. Tik vertėjo pavardės prašau neskelbti. Rungtynes su Šekspyru esu pralaimėjęs.".

Nežinau, ar poeto rankraščiuose yra išlikęs šis vertimas. Tik šiandien jaučiuosi turįs teisę ne vien vertimo eilutes pacituoti ir vertėjo vardą atskleisti, bet ir parodyti poeto jautrumą. Retą širdies šilumą, paslaugai atliepį. Rezervuotas, savyje užsidaręs H. Radauskas buvo kitoks, nei atlygio nei tuščio garso neieškąs. Ir koks kuklus, grumtynėse su milžinu pripažįstąs savąjį tariamą pralošimą.

Palyginus su Kleopo Jurgelionio bei Aleksio Churgino monologo vertimais, Henriko Radausko pastangos turi naują žavesį ir naujenybės jėgą.

Kaip būtų prasminga, jei apie didįjį poetą prisiminimų nepagailėtumėm! Buvo retas poetas ir neeilinis žmogus.

Stasys Pilka

Poetas Henrikas Radauskas

Aktorius Henrikas Kačinskas skaito Oskaro Milašaus poeziją Lietuvių katalikų mokslo akademijos New Yorko židinio surengtame Milašiaus minėjime rugsėjo 27 d. Scenoje regimas O. Milašiaus portretas piešt as Pauliaus Jurkaus. Nuot. V. Maželio

Poeto Henriko Radausko mirtis paminėta ir okupuotoj Lietuvoj

Nors partijos kontroliuojamoje Lietuvos periodinėje spaudoje ir šiaip leidiniuos apie išeivijos grožinę literatūrą prasitariama labai retai ir tai tik kokia nors labiau menkinamąja prasme, bet apie Radausko mirtį savaitraštis "Literatūra ir menas" vis dėlto parašė. Parašė nedaug ir tai tik paskutiniame savaitraščio lape. Gi tas parašymas yra labai būdingas bolševikinei literatūros kritikai, kai šiaip ar taip neišvengiamas laisvosios lietuvių literatūros paminėjimas.

Kiekvienam šviesesniam žmogui mūsuose aiškiausiai žinoma, kad poetas Henrikas Radauskas gyvenime buvo niekam nekliūvantis žmogus, labai atokus bet kokiai politinei veiklai, buvo grynai literatas estetas, myljs kūrybinę laisvę, gyvenąs vien tik poezijos pasauliui. Tačiau pasiklausykime, ką apie mirusį poetą sako "Literatūros ir meno" informatorius rugsėjo 26 dienos to savaitraščio laidoje.

"O karo metais, atėjus lemiamam pasirinkimui, jis pasuko į Vakarus, kurių buržuazinės kultūros įtakoje formavosi jo literatūrinis skonis, jo kūrybinis pasaulis ir socialinės pažiūros.

Tas posūkis neatsitiktinis: likdamas beidėjiškumo ir "grynojo estetizmo" ugdytoju poezijoje, H. Radauskas gyvenime užėmė nedviprasmišką politinę poziciją — jis tarnavo antitarybininkų reikalams, o drauge iš to paties "grynojo estetizmo" "aukštumų" paniekinančiai kalbėjo apie tarybinę literatūrą. Tuo pačiu jis akivaizdžiai patvirtino tiesą, kad buržuaziniai beidėjiškumo, grynos estetikos skelbėjai, realybės socialinių rūpesčių niekintojai praktikoje idėjiškai bei sociališkai kryptingi ir paprastai pasukantys į antisocialistinės visuomenės kelią literatai."

Štai koks yra bolševikinis svėrimas vieno iš pirmaeilių dabarties mūsų poetų. Net ir mirties proga nesugebėta į jį pažvelgti blaiviai ir grynai literatūriniai.

Šia proga tenka pastebėti, kad okupanto akėjamoje tenykštėje lie uvių spaudoje apie pirmaeilius išeivijos rašytojus jeigu ir pasirodo kokia užuomina, tai ji būna tik nuotrupinė, o ir ta pati daugiausia neigiamojo pobūdžio. Bandant nuvertinti ir savotiškai paslėpti išeivijos ryškiuosius rašytojus, jų sąskaiton tenykštėje spausdoje pradėta ištisais puslapiais favorizuoti čionykščius pavėlavusius debiutantus arba šiaip per ilgus dešimtmečius pirmaeilio dėmesio nesulaukusius. Šitokį vingį partijai, matyt, diktuoja baimė parodyti skaitytojui Lietuvoje tikrąjį laisvojo pasaulio lietuvių literatūros lygį ir noras palenkti savo naudai kai kurių visai suprantamą žmogišką silpnybę.

Akin krinta ir bolševikinės informacijos "tikslumas", kai ten pat apie Radauską rašoma:

"Šiemet, balandžio 23 d., paminėjęs savo šešiasdešimtmetį, po keturių dienų — balandžio 28 d. — poetas, širdies smūgio ištiktas, mirė". Kai tuo tarpu Radauskas, iš tikrųjų atšvent)s savo šešiasdešimtąjį gimtadienį š. m. balandžio 23 d., mirė ne "po keturių dienų", bet po keturių mėnesių rugpiūčio 27 d.

— Bėda be dantų, o žmogų suvalgo. (Dzūkų patarlė).

— Gera naujiena pėsčia vaikš čioja, o bloga raita jodinėja. (Pasvališkių patarlė).

Kultūrinė Kronika

● **Dail. Eleonoros Marčiulionienės keramikos darbų paroda** Čiurlionio galerijoje, Chicagoje, atidaroma šiandien (spalio 10 d.) 7 val. vak. Dailininkė parodoje išstatys daugiau kaip 50 savo naujausių darbų. Eleonora Marčiulionienė 1937 m. baigė Kauno Meno mokyklos keramikos klasę, o vėliau šios rūšies meno studijas dar gilino Čekoslovakijoje. Už savo keramikos kūrinius apdovanota garbės atžymėjimu 1937 m. Pasaulinėje parodoje Paryžiuje. Dailininkė yra viena žymiausių keramikos meno atstovių lietuvių dailėje. Eleonoros Marčiulionienės keramikoje (lėkštėse, vazose ir kt.) antikiniai šios meno rūšies elementai kažkaip labai subtiliai susijungia su šiandienine moderniojo meno raida, sudarydami labai darnią vienumą. Tikimasi, tad, kad ir šiandien atidaroma Chicagoje paroda meno mėgėjams, o ir visai lietuviškajai visuomenei bus didelė ir maloni naujiena. Paroda Čiurlionio galerijoje vyks iki spalio 18 d. Savaitės dienomis atdara nuo 7 iki 9 val. vak., šeš adienį ir sekmadieniais nuo 11 val. ryto iki 9 val. vak.

● **Didelis susidomėjimas antrąja baltiškų studijų konferencija.** Ji rengiama š. m. lapkričio 26—29 d. San Jose valstybinėje kolegijoj, Kalifornijoj (prie San Francisco). Konferencija šaukiama bendromis lietuvių, latvių ir estų pastangomis, visų trijų tautų mokslininkų bendrinės organizacijos "The Association for the Advancement of Baltic Studies", kuriai šiuo metu pirmininkauja mūsiškis prof. Vytautas S. Vardys.

Baltiečių ir amerikiečių akademiniuose sluoksniuose šiai antrajai studijinei baltiškųjų studijų konferencijai jaučiamas ypatingai didelis dėmesys. Sakysim, konferencijai atvykstančiųjų apnakvydinimui vietoje rezervuotas didžiausias San Jose viešbutis Sainte Claire jau perpildytos. Tačiau vietos bus visiems, nes kiti svečiai lengvai galės pasinaudoti puikiomis Hyatt House patalpomis. Lig šiol konferencijon jau užsiregistravo daugiau kaip 130 akademikų.

● **Dail. Anastazijos Tamošaitienės audinių —gobelenų paroda** Windsoro universitete (Kanadoje) "Assuption Lounge" patalpose vyksta nuo spalio 5 iki 21 d. Lankymo valandos kas dien nuo 9 val. ryto iki 10 val. vak. Parodoje išstatyta daugiau kaip 20 naujausių A. Tamošaitienės kūrinių.

HIGH RATES
Paid Quarterly
5% PASSBOOKS
5½% $1.000 minimum INVESTMENT BONUS PLAN
6% $5.000 minimum 2 YEAR CERTIFICATE
5¾% $1,000 minimum 1 YEAR CERTIFICATE
INSURED
Savings Insured to $20,000
Highest reserves
BRIGHTON SAVINGS & LOAN ASSOCIATION
4071 Archer Avenue Chicago, Illinois 60632

EUDEIKIS
DOVYDAS P. GAIDAS — GERALDAS F. DAIMID
La dotuvių Direktoriai
Trys Moderniškos Koplyčios
4330 South California Avenue
Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852
4605-07 South Hermitage Avenue
Telefonas — YArds 7-1741-2

MAZEIKA & EVANS
FUNERAL HOME
THREE AIR-CONDITIONED CHAPELS
Parking Facilities
6845 SOUTH WESTERN AVE. REpublic 7-8600

foto V. MAŽELIS
* Vestuvės: spalvota ir juoda balta (gali vykti ir į kitus miestus)
* Portretūra
* Meno darbų nuotraukos ir kiti foto patarnavimai
Telef. — HY 7-4677
422 MENAHAN STREET — RIDGEWOOD, N. Y. 11237

PETKUS
MARQUETTE FUNERAL HOME
— TĖVAS IR SŪNUS —
TRYS MODERNIOS KOPLYČIOS:
2533 West 71st St. Telef. GRovehill 6-2345-6
1410 S. 50th Ave., Cicero TOwnhall 3-2108-09
AIKŠTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

BŪKITE DRAUGO ARTIMIEJI

Dienraštis DRAUGAS Amerikos lietuviams stengėsi įvairiais būdais patarnauti jau 61-rius metus. Pirmaisiais metais jis gynė lietuvius nuo bedieviškų puolimų, vėliau turėjo kovoti prieš socialistus ir komunistus. Jis taip pat padėjo steigti reikalingas lietuviams draugijas ir katalikiškas parapijas. Dabar jis yra didysis informacijos centras visiems Amerikos lietuviams ir visuose jų reikaluose. Tai jo pastangos padėti šio krašto lietuviams.

Šiuo metu DRAUGAS ieško naujų prietelių, kurie ateitų jam į talką. DRAUGAS džiaugiasi, kad jo draugai prie prenumeratos kainos prideda didesnę ar mažesnę auką. Tokia pagalba padeda jam geriau patarnauti lietuviškai bendruomenei. DRAUGAS pajėgia įsigyti geresnių mašinų klišėms gaminti, knygoms spausdinti ir t.t.

DRAUGUI būtų labai naudinga, kad dabartiniai jo draugai padėtų jam ir kitais būdais, būtent prikalbintų savo artimuosius prenumeruotis šį dienraštį. Jei nuoširdžiai vertinat mūsų dienraščio patarnavimus lietuviškai visuomenei, paraginkite tuos, kurie DRAUGO dar nėra užsiprenumeravę, jį užsisakyti.

DRAUGO administracija todėl siūlo: pasiųskite pavardes ir adresus tokių asmenų, kurie dar neskaito DRAUGO, ir mes siųsime jiems visą mėnesį DRAUGĄ susipažinimui. Už tokį patarnavimą būsime Jums nuoširdžiai dėkingi, o Jūs būsite mūsų artimi draugai.

PIRKITE DABAR TIESIOG NUO MR. NELSON Savininko
SAINT CASIMIR MONUMENT CO.
3914 West 111th Street
Vienas blokas nuo kapinių
DIDŽIAUSIAS PAMINKLŲ PLANŲ PASIRINKIMAS VISAME MIESTE
Telef. — CEdarcrest 3-6335

PARDUODAMI IŠ MODELINIŲ NAMŲ BALDAI
30% iki 50% nuolaida
Galima pirkti dalimis ir išmokėtinai
SOUTHWEST FURNITURE CO.
6200 S. Western Tel. GR 6-4421

R. L. SEWER SERVICE
6146 SO. WHIPPLE STREET
Vamzdžiai atkemšami, naudojant "Electric power rodding". Atkemšame sinkas, tualetus, vonias. Išvalom "catch basins" ir "grease traps".
TELEF. — 737-0030

GĖLĖS
Vestuvėms, banketams, laidotuvėms ir kitokioms progoms
GUŽAUSKŲ
Beverly Hills Gėlinyčia
2443 W. 63rd Street, Chicago, Illinois
TEL. PR 8-0833 — PR 8-0834

10% — 20% — 30% pigiau mokėsit už apdraudą nuo ugnies ir automobilio pas
FRANK ZAPOLIS
3208½ West 95th Street
Chicago, Illinois
Tel. GA 4-8654 ir GR 6-4339

Remkite tuos biznierius, kurie skelbiasi "Drauge".

FRANK'S TV and RADIO, INC.
3240 SO. HALSTED STREET Telef. — CA 5-7252
RIDELIS PASIRINKIMAS ĮVAIRIAUSIŲ TELEVIZIJOS, RADIO, STEREO APARATŲ PARDAVIMAS IR TAISYMAS.
SPALVOTOS TELEVIZIJOS APARATAI

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI
Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai
STEP. C. LACK IR SŪNŪS (LACKAWICZ)
2424 W. 69th Street Tel. REpublic 7-1213
2314 W. 23rd Place Tel. VIrginia 7-6672
PETRAS BIELIŪNAS
4348 S. California Ave. Tel. LAfayette 3-3572
ANTANAS M. PHILLIPS
3307 So. Lituanica Ave. Tel. YArds 7-3401
POVILAS J. RIDIKAS
3354 So. Halsted Street Tel. YArds 7-1911
JURGIS F. RUDMIN
3319 S. Lituanica Ave. Tel. YA 7-1133-1139
VASAITIS - BUTKUS
1446 S. 50th Ave., Cicero, Ill., Tel. OL 2-1003

REDAGUOJA ST. SEMĖNIENĖ, 6507 S. TROY ST., CHICAGO, ILL. 60629, TELEF. 925—5988

Mirė mūsų bendradarbė Nina Butkienė

Laišku mus pasiekė liūdna žinia, kad Bethlehem. Pa., mirė mūsų nuolatinė bendradarbė *Nina Butkienė*. Po tulžies operacijos, susikomplikavus širdies sutrikimams, ji mirė palikdama dideliame skausme savo vyrą — teisininką Česlovą Butkį ir sūnų profesorių su šeima.

Nina Butkienė-Zapolskaitė gimė 1899 m. rugp. 23 d. Petrapilyje. Mūsuose ji buvo žinoma kaip vaikų rašytoja. Baigusi Petrapilio gimnaziją, studijavo Odesos universiteto ekonominiame skyriuje ir jį baigė 1921 m. Vėliau mokėsi teatro meno Prahoje ir Maskvos dailės teatro studijoje. Lankė Frebelio kursus Berlyne, o Sorbonos universitete Parvžiuje studijavo žurnalistiką ir ekonomiją. Nuo 1927 m. pradėjo Kaune kurti vaikų teatrą. 1930 m. įsteigė Vaikų Namelio draugiją, taipgi tais pačiais metais (ligi 1934 m.) pradėjo redaguoti vaikų žurnalą "Vaikų Žodis". Ji buvo Lietuvių žurnalistų sąjungos narė nuo 1929 m., o Inter-Press žurnalistų sąjungos Paryžiuje narė nuo 1933 m. 1951 m. su šeima atvyko į JAV ir apsigyveno Pensilvanijoje.

N. Butkienė yra parašiusi nemažai knygų vaikams. 1921 m. išspausdinta Kalėdų eglutė, Mokinys tinginys, 1928 m. — Išdykėlis Petriukas, 1929 m. — Gelsas žaislams, Žiemą, Nauji Metai, Miške, Tėvams išvažiavus, 1933 m. išėjo jos Velykų pasakos, jų antroji laida 1953 m. Vėliau vaikų pasaulis pratęstėjo jonios knygomis Tėvas raštininkas ir Gudrus katinėlis.

Niekad netekus sutikti rašytojos gyvenime, vien tik susirašinėjimai laiškais, ir nebylia tie popieriuje galėjai pajusti velionės labai šiltą asmenybę. Ji buvo visad optimistė, besisielojanti visais lietuviškais reikalais, ypač atkreipdama dėmesį ir ieškodama išeities iš įvairių nesklandumų. Jutai, kad rašytojai arčiausia širdies visados paliko mūsų atžalynas. Visad paslaugi, neprarandanti ūpo, pastebinti bei randanti ir menkiausias žiupsnelis ir mokanti jas savaip didžiadvasiškai interpretuoti. Kai dėl laiko stokos ir korespondencija sušlubuodavo, ji buvo tikrai tauri gyvenimą supratanti moteris. Ir nemažus žmonius, galėjai pajusti kad tai aukštos dvasinės kultūros moteris.

Su tikrai siegiama širdimi galima pripažinti, kad šiuose puslapiuose ateityje bus labai pasigesta a. a. Ninos Butkienės.

St. S.

KVIEČIU Į PUOTĄ

DANUTĖ AUGIENĖ

Kai laukiame svečių, stengiamės savus namus aptvarkyti, papuošti, ruošiame vaišes ir galvojame apie visas smulkmenas, kad pakviestiesiems būtų jauku ir malonu. Šeimininkai nori ką nors pakviestiesiems duoti, kad atsilankę išeitų kuo nors turtingesni: gera nuotaika, naujomis mintimis ar paragavę sumanios šeimininkės naujo patiekalo bei namų šilumos.

Ką galiu pasiūlyti, kviesdama visas lietuves moteris į šią puotą? Ogi ramybę, tylą, dviejų dienų atsipalaidavimą nuo kasdienos darbų, atsigręžimą į save, žvilgsnį į dvasinę žmogaus pusę. Kviečiu į moterų rekolekcijas, kurios įvyksta lapkričio mėn. 7-8-9 dienomis Chicagoje, Cenecle Rekolekcijų namuose (11600 S. Longwood, HI 5-6700).

Jau kelinti metai ten renkasi lietuvės moterys. Tos, kurios kartą ten nuvažiuoja, neraginamos pakartotinai ir noriai jau vėl dalyvauja. Sunkiausia apsispręsti pirmąjį kartą. Lyg akmenėliui, gulinčiam atkalnėje, reikia, kad kas jį pajudintų, išstumtų iš gulimos vietos ir paleistų riedėti.

Rekolekcijų mintį taikliai paryškinti gali Kristaus susitikimas su Samariete. Samarietė dulkinu keliu, kepinant saulei, dienos tvankumui slegiant, pavargusiomis nuo dienos darbų kojomis atėjo prie Jokūbo šulinio vandens, kad vanduo ją atgaivintų. Čia ji sutiko dar jai nepažįstamą Kristų. Kristus jai kalbėjo: "Jei tu pažintum tą, kuris su tavim kalba, tu prašytum jo gerti, nes kiekvienas, kuris gers vandens, kurį aš duosiu, — nebetrokš per amžius." Moteriškė atsakė: "Viešpatie, duok man to vandens, kad nebetrokščiau." Kristaus artumas, jo kalbėjimas, mokėjimas išlyginti sielos raukšles, sustiprino ir pakėlė Samarietę iš kasdienos slogučio, ji džiugi ir sustiprėjusi grįžo į saviškių tarpą, kviesdama visus: "Eikite ir išvyksite žmogų, kuris man yra daug davęs."

Į rekolekcijas kviečiamos visos moterys, vyresnio ir vidutinio amžiaus, ir studentės. Dievas kalba į visas tik Jam žinoma kalba ir būdais kiekvienai pagal jos amžių ir padėtį. Dievui nėra, anot apaštalo Povilo, nei žydo, nei graiko — jam yra visi priimtini, visi laukiami ir visi neįkainuojamai brangūs.

Svarbiausia, kad iš mūsų pusės nereikia jokių ypatingų pastangų, tik atverti duris į savo sielos rūmą, tik atidaryti jas, kai Kristus pabels. O jis beldžia štai šiandieną, dabar! Kviečiu į puotą!

ĮVERTINA VIRIMĄ

Žmona vyrą prikėlė sakydama: "Eik žemyn pasižiūrėti. Man atrodo, kad plėšikas virtuvėje, užkandžiauja vakarienės likučiais." "Nesirūpink," atsakė vyras. "Ryt rytą jį palaidosiu."

Anastazija Tamošaitienė — Nakties tyluma (gobelenas)
Iš parodos Windsoro universitete, Kanadoje

Kvepiančios knygos

Knygos yra nuostabus dalykas mažiems vaikams. Iš jų jie mokosi pažinti pasaulį. Vyresnieji skaito jas. Mažesnieji mokosi, vien tik žiūrėdami į paveikslėlius.

Dabar atsirado kažkas naujo, ką vaikai gali daryti su knygomis — jie gali jas kvėpinti.

Tokia tai idėja slepiasi už "auksinio kvapsnio" visos eilės knygų, dabar paleistų į rinką. Pirmoji knyga "The Sweet Smell of Christmas" (Golden Press, Western Publishing Co. $2.95) jau pasirodė lentynose.

Tai tipingas pasakojimas apie meškų šeimą, besiruošiančią Kalėdoms. Prie šešių atskirų piešinių prikabintos šešios skirtingos popierinės juostelės.

Patrink juostelę ar perbrauk stipriai pirštu ir pajusi skirtingą kvapą. Tai pakvips obuoliai, pušys, saldainiai, pyragaitis — medauninkas, karštas šokolado gėrimas ir Kalėdų apelsinas.

3M bendrovė sugalvojo šį dalyką, kad vaikai pajustų kvapą.

Mikroskopinės kapsulės su koncentruotu kvapu buvo įtaisytos į popierių. Jos yra taip mažytės, kad 200 jų sutilptų apie žmogaus plauką ir pusė milijono jų padengtų kiekvieną kvadratinį popieriaus colį.

Kai vaikas patrina vieną tų juostelių, jis sulaužo vieną tų mažų burbuliukų, pasklinda nuostabus kvapas.

"Visa tai padaryta iš valgymui tinkamų prieskonių," pasakė 3M atstovas.

"Žinoma, čia prieskoniai nėra specialiai pagaminti valgymui. Tačiau mes padarėme daug bandymų ir radome, kad 20 svarų vaikas galėtų suvalgyti 20 knygų be jokių ligos simptomų, bent nuo tų popierinių juostelių. Tačiau mes nerekomenduojame jas valgyti."

Longina Kutchins

Sužiedotuvės

Lawrence L. Kutchins namuose, Hobart Ave., Palos Park, buvo neseniai sužadėtuvių vakarienė, kurios metu tėvai paskelbė, kad jų duktė Longina ištekės už Anthony B. Perino Jr. iš Orland Parko. Vestuvių data numatyta 1971 m. vasario 6 d.

Longina lankė Northern Illinois universitetą pustrečių metų ir Chicagos Meno institutą. Ji grįžo iš kelionės po Europą, kurioje išbuvo daugiau kaip penkias savaites, su savo dviem draugėm keliaudama po Prancūziją, Ispaniją, Luksemburgą, Italiją ir Maroką.

Jos sužadėtinis yra baigęs architektūrą ir dabar dirba Migliore Construction kompanijoje.

Longina yra Prano Vizgirdo našlės dukraitė, taipgi Longino Kutchins ir jo žmonos dukraitė. Ji buvo Gintaro baliaus debiutantė 1967 m.

E. Marčiulionienė — Vaza
Iš parodos Čiurlionio galerijoje, Chicagoj. Paroda atidaroma šiandien (spalio 10 d.) 7 val. vak.

PIETŪS SEIMOJE

STEFANIJA STASIENĖ

Apie mažiausią žmonijos ir tautų ląstelę — šeimą šiandien daug kalbama, daug rašoma bei televizijoj diskutuojama. Ir ne veltui tiek daug rūpinamasi ir sielojamasi šeimomis. "Juk šeimose sudėtos didžiosios žmonijos viltys ir lūkesčiai, nes ant šito švento pagrindo stovi židinys ir altorius. Šeima yra kaip gyvo vandens šaltinis, iš kurio iškyla krašto genijai ir ramūs laukų artojai, šventnamių tarnai ir valstybių viršininkai", sako F. Kapočius.

Kai šeimos nariai išsibarsto...

Todėl vis ieškome būdų ir kelių, kaip savo šeimas išlaikyti vieningas, laimingas, savitas savo tautos dvasioje. Tačiau, šiame erdvės ir atomo laikotarpyje, kada žmonijos techninė tobulėjimo kūryba žengia tokiais staigiais šuoliais, mes dažnai nerandame laiko šeimos reikalais pasitarti, pasvarstyti iškilusias problemas šeimoje ir padaryti reikiamus sprendimus. Dažnai neturime net laiko susėsti prie bendro stalo ir jaukioj šeimyninėj nuotaikoj papietauti.

Štai kokių kurioziškų gyvenimo nuotykių šiandien rodoma televizijoj. Tėvas grįžta iš darbo ir sėdasi prie stalo pietauti su savo šeima. Tačiau dalis šeimos jau pavalgiusi, nes vienas sūnų turi išvykti į mokslevių susirinkimą. Duktė su draugėm išvažiavo į kiną ir pavalgys pakelės užkandinėje. Kitas sūnus skuba į sportą, motina veda jauniausią dukrelę į miegamąjį paguldyti, nes ji persišaldžiusi ir blogai jaučiasi. Tėvas palieka vienas prie stalo. Tai vienas iš daugelio pavyzdžių, kaip šeimose gyvenimas vyksta, koks ryšys vaikų su tėvais ir kokia šeimos atmosfera šiandien kvėpuojame.

Palikime sekmadienį šeimoms

Aišku, čia nenorime nieko kaltinti, nes gyvenimo sąlygos mums daug diktuoja nepageidaujamų dalykų ir daug ko negalime išvengti. Dažnai tėvai dirba skirtingu laiku, vaikai aktyvūs organizacijose ir t. t. Gal vienintelė diena yra sekmadienis, kada galima visai šeimai susėsti prie bendro stalo ir pakvėpuoti jaukia lietuviškos šeimos atmosfera. Čia labai svarbu, kad mūsų organizacijos į tai atkreiptų dėmesį ir paliktų sekmadienį kiek galima daugiau šeimoms. Sekmadienį ne tiktai kad visi galėtų kartu pavalgyti, bet mūsų jaunimas, ypač mergaitės, galėtų ir aktyviai prisidėti prie pačių pietų paruošimo. Jos čia turėtų progos gražiai padengti stalą, teisingai išdėstyti lėkštes, valgymo įrankius. Stalą papuošti gražia gyvų gėlių puokšte ir t. t. Tad taip bendradarbiaujant su mamyte šeimoje jaustųsi tikras sekmadienis ir pakilusi šeimos dvasia neišblėstų net darbo dienomis, kada vėl visi išsiskirstytų prie savo visos savaitės pareigų.

Mergaičių praktiškų žinių įgijimas

Ir ne vien tik nuotaika, bet ir daug praktiškų žinių mūsų mergaitės išsineštų į gyvenimą, jei bent sekmadieniais aktyviai įsijungtų į bendrą darbą su savo mamytėm. Tegul nors ir vieną darbelį mergaitės atlieka. Štai kad ir paprasčiausią — įmerkti pietų stalui puokštę gėlių. Šiuo kaip tik jos gali palavinti savo skonį, fantaziją bei grožio pajutimą. Mamytė, žinoma, čia ir patars, ir nurodys. Juk čia, kaip ir visur gyvenime bei gamtoj, yra ir tam tikros taisyklės. Visų pirma gėlės negali būt stalui per aukštos, puokštė ne per didelė ir ne per aštraus ar stipraus kvapo.

Skinant gėles iš savo daržėlio, pievų ar perkant iš gėlių krautuvės, visuomet reikia taikytis prie metų sezono, staltiesės spalvos, indų ir t. t. Dažnai nežinome, kiek gėlių suskinti į puokštę. Paprastai ne gėlių kiekis sudaro efektą, bet būdas, kaip jas merksime, kaip jos derinsis prie visos aplinkos ir t. t. Pagal nusistovėjusią taisyklę, visuomet naudojamas nelyginis skaičius gėlių. Štai viena gėlė ir šiek tiek žemyn, kiti pakilę. Penkios gėlės ir visai mažai žalumynų, arba septynios gėlės ir keli rudens lapai ir t. t. Taigi, šių bendrų taisyklių rėmuose lieka dar daug vietos ir kiekvienai mergaitei individualiai panaudoti savo fantaziją, savo meninį pajautimą bei skonį.

Žmoniškumo posakiai

Vieno išminčiaus (anonimo) pareikšti žmoniškumo posakiai nušvis gal ne vienai, kaip pelkių žiburėliai, mūsų dumbliname kelyje.

Šią dieną —
Užrauk ginčą,
Susiieškok užmirštą draugą,
Pamesk nepasitikėjimą ir pakeisk jį pasitikėjimu,
Parašyk laišką kam nors, kas pasigenda tavęs,
Sustiprink jaunuolį, kuris neko tikėjimo,
Išpildyk pažadą,
Užmiršk seną neapykantą,
Persijok savo reikalavimus tiems ir prisiek juos sumažinti,
Kovok dėl principo,
Išreišk savo padėką,
Nugalėk seną baimę,
Susirask dvi minutes gamtos grožio vertinimui,
Pasakyk kam nors, kad myli.
Pakartok ir vėl,
Ir vėl.
Ir vėl,

Pašnekesys arbatėlėje (iš k.): Adelė Zunienė, Judy Stone, Ieva Zerome ir M. Eisinienė.
Nuotr. J. Kasakaičio